

วารสาร

ส่งเสริมการเกษตร

ปีที่ 54 • ฉบับที่ 301 • กันยายน - ตุลาคม 2564

ISSN : 1685-8050

เทคนิคการขยายพันธุ์
มันสำปะหลัง
แบบเร่งรัด X20 และ X80

บูรณาการทุกภาคส่วน
ป้องกันกำจัดศัตรูมะพร้าวที่สำคัญ
อย่างยั่งยืน

การส่งเสริมกัญชง
พืชเศรษฐกิจในอนาคต

พัฒนาตนเองด้วย

DOAE e-Learning กรมส่งเสริมการเกษตร

สนับสนุนให้ทุกเวลาของคุณเป็นเวลาแห่งการเรียนรู้

5 หลักสูตร 49 วิชา

ลงทะเบียนได้ตั้งแต่บัดนี้ – 31 สิงหาคม 2564

เข้าเรียนได้ตั้งแต่บัดนี้ – 30 กันยายน 2564

<https://e-Learning.doae.go.th>

หรือ

ติดต่อสอบถาม

กลุ่มพัฒนาเทคโนโลยีการฝึกอบรม

☎ 0 2579 3839

🌐 DOAE e-Learning

ติดตาม สาระความรู้ด้านการเกษตร

- สารคดีเกษตรมิติใหม่
- แอนิเมชันรอบรู้รอบด้านการเกษตร
- คลิปวิดีโอฝึกอาชีพ
- Do it From Home DOAE
- วิดีทัศน์ความรู้ทางการเกษตร

ผ่าน YouTube Channel ได้ที่

กลุ่มพัฒนาสื่อส่งเสริมการเกษตร
กรมส่งเสริมการเกษตร

“สื่อเกษตรครบวงจร”

เว็บไซต์วิทยุออนไลน์ ที่รวบรวมความเคลื่อนไหว ของสถานการณ์ด้านการเกษตร

ติดตามข่าวสารและรับฟังวิทยุเพื่อการเกษตร
แบบออนไลน์ได้ตลอดเวลา

สถานีวิทยุกระจายเสียงเพื่อการเกษตร

www.am1386.com

วัตถุประสงค์ :

เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการเกษตรและเป็นสื่อกลางในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ รวมทั้งอุดมการณ์ในการทำงานเพื่อเกษตรกร ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทุกระดับ

ที่ปรึกษา :

- นายเข้มแข็ง ยุติธรรมดำรง
อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร
- นางกุลฤดี พัฒนะอิ่ม
รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร ด้านบริหาร
- นายขจร เราประเสริฐ
รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร ด้านส่งเสริมการผลิต
- นางอัญชลี สุวจิตตานนท์
รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร ด้านถ่ายทอดเทคโนโลยี
- นายนวนิตย์ พลเคน
รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร ด้านพัฒนาเกษตรกร
- นางอมรทิพย์ ภิรมย์บูรณ์
ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี

อำนวยการ :

- นางสาวพนิดา ธรรมสุรักษ์
ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาสื่อส่งเสริมการเกษตร

บรรณาธิการ :

- นางสาวอำไพพงษ์ เกาะเทียน

ผู้ช่วยบรรณาธิการ :

- นางสาวสรญา เทียงสุข

กองบรรณาธิการ :

- นายสุรนนท์ หล้าวี
- นายวรรณวิทย์ เฉลยผล
- นายพศุภมงคล ชัยวงศ์
- นายณัฐพิสิษฐ์ จารุพงศ์
- นางสาวสมิทธิณี ชาวศรี
- นางสาวชนกชนม์ ชิมงาม

สำนักงาน :

- กลุ่มพัฒนาสื่อส่งเสริมการเกษตร
สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี
กรมส่งเสริมการเกษตร
โทรศัพท์ 0 2579 9546
E-mail : agrimedia1.3@gmail.com

พิมพ์ที่ :

- ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด

โค้งสุดท้ายปีงบประมาณ 2564

วารสารส่งเสริมการเกษตร ฉบับเดือนกันยายน – ตุลาคมนี้ เป็นฉบับโค้งสุดท้ายของปีงบประมาณ 2564 แม้จะเป็นฉบับสุดท้าย แต่ก็ไม่ท้ายสุดแน่นอนว่าในปีงบประมาณ 2565 เรายังคงกลับมาพบกับทุกท่านอีกครั้ง

วารสารส่งเสริมการเกษตร ในฉบับนี้ พบกับเนื้อหาสาระเข้มข้น และเรื่องราวที่น่าสนใจ อาทิ “หมอฟืช” ชื่อนี้หลายคนอาจเคยได้ยินกันมาบ้าง หรืออาจจะยังไม่เคยได้ยินชื่อนี้ แล้วหมอฟืชคือใคร? เกษตรกรจะได้ประโยชน์อย่างไร? ทุกคำถามสามารถหาคำตอบได้ในคอลัมน์ **“เรื่องจากปก”** อีกหนึ่งเรื่องราวที่น่าสนใจ คอลัมน์ **“เกษตรรอบทิศ”** กับประเด็น “กัญชง พืชเศรษฐกิจในอนาคต” ด้วยคุณสมบัติที่สามารถเจริญเติบโตได้ดีในดินทุกชนิด และทุกสภาพอุณหภูมิ รวมทั้งการผลิตเส้นใยจากกัญชงเพื่อทอผ้า เส้นใยที่ได้จะมีความเหนียว ยืดหยุ่นสูง พร้อมประโยชน์ของกัญชง ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม กัญชงจึงเป็นพืชอีกชนิดหนึ่งที่น่าจับตามอง นอกจากนี้ จะพาไปรู้จักกับ “ไบโอชาร์ คุณค่าจากวัสดุทางการเกษตร” ที่สามารถช่วยลดปริมาณวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร และเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงบำรุงดิน พร้อมผลการศึกษาวิจัยในพื้นที่ 10 จังหวัด นำมาเล่าสู่กันฟังในคอลัมน์ **“เกษตรมิติใหม่”** แล้วพบกับอีกหลากหลายเรื่องราวที่น่ารู้และเป็นประโยชน์ ซึ่งรวบรวมมาให้ติดตามภายในเล่ม

จากสถานการณ์ในปัจจุบัน เป็นที่แน่ชัดแล้วว่า การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) จะยังคงมีอยู่ ถึงแม้ระดับความรุนแรงจะลดลงไปบ้างแล้วก็ตาม แต่พวกเราจะต้องปรับตัวสู้กับภัยโควิด-19 ต่อไป ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการดำเนินชีวิต ตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ จะเปลี่ยนแปลงตามวิถีวิถีใหม่ (New Normal) ทั้งแบบถาวรและชั่วคราว สิ่งสำคัญที่จะละเลยไม่ได้ เพื่อช่วยควบคุมป้องกันการแพร่ระบาดของโรค คือ ปฏิบัติตามมาตรการของ ศบค. อย่างเคร่งครัด และขอให้มั่นใจว่าพวกเราชาวกรมส่งเสริมการเกษตรจะอยู่เคียงข้าง และพร้อมจะก้าวไปด้วยกันกับพี่น้องเกษตรกร เพื่อที่เราจะผ่านวิกฤตนี้ไปด้วยกัน

ท้ายนี้ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรท่านใด ที่ต้องการถ่ายทอดบอกเล่า หรือแชร์ประสบการณ์ การทำงานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ หรือเผยแพร่ผลสำเร็จการทำงานในหน่วยงานของท่าน สามารถส่งข้อมูลหรือบทความ ผ่านทาง E-mail : agrimedia1.3@gmail.com **“วารสารส่งเสริมการเกษตร”** ยินดีและพร้อมเป็นสื่อกลางในการนำเสนอ หากมีข้อเสนอแนะประการใด กองบรรณาธิการฯ ขอน้อมรับเพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป และขอขอบคุณทุกสนับสนุนมา ณ โอกาสนี้

กองบรรณาธิการ

ตุลาคม 2564

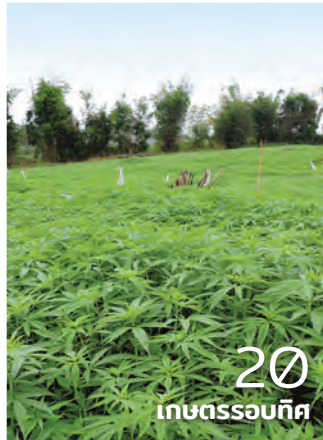

3 เกษตรขยายผล

10 ที่นั้กรมส่งเสริมการเกษตร

20 เกษตรรอบทิศ

เกษตรขยายผล

3 เกษตรศิริสุข

เกษตรโพกัส

7 เทคนิคการขยายพันธุ์มันสำปะหลังแบบเร่งรัด X20 และ X80 ทำง่าย ได้ต้นพันธุ์เพิ่ม ปลอดภัยโรคใบด่าง

ที่นั้กรมส่งเสริมการเกษตร

10 บูรณาการทุกภาคส่วน ป้องกันกำจัด ศัตรูมะพร้าวที่สำคัญอย่างยั่งยืน

เรื่องจากปก

15 หมอพืช ที่นั้เกษตรกร

เกษตรรอบทิศ

20 การส่งเสริมกัญชงพืชเศรษฐกิจในอนาคต

24 **ชยาภา DOAE**

เกษตรอัตลักษณ์

26 ลองกองต้นหยงมัส สุดยอดผลไม้แห่งเมืองนรา และจำปาตะของดีเมืองสตูล

เกษตรมิติใหม่

28 ไปโออาร์ คุณค่าจากวัสดุทางการเกษตร เพื่อการปรับปรุงบำรุงดิน

เกษตรเชิงพื้นที่

30 เกษตรประจวบศิริชื่นธ์ นำระบบส่งเสริมการเกษตร (T&V System) ขับเคลื่อนงาน “เกษตรเชิงพื้นที่”

เกษตรเข้คอิน

32 ท่องเที่ยวเชิงเกษตร วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านทุ่งสะท้อน

จับตาก็เกษตร

ปกหลัง โรคใบร่วงยางพารา

26 เกษตรอัตลักษณ์

28 เกษตรมิติใหม่

ท่องเที่ยว O-TOP นวสวรรค์

32 เกษตรเข้คอิน

เกษตรสิริสุข

“...โดยที่ถือว่าโรงเรียนนี้เป็นศูนย์กลางของชุมชนแห่งหนึ่ง ถ้าเราสามารถทำให้คนรุ่นใหม่ในสังคม คือ นักเรียนที่อยู่ในโรงเรียน และพวกผู้ปกครองที่จะมาดูแล มาช่วย มาเห็น มีความรู้ทางด้านเทคนิคทางการเกษตรอย่างใหม่ที่ทางราชการตั้งใจจะส่งเสริมแต่ก็ส่งเสริมตั้งแต่ในวัยเด็กวัยเรียน เมื่อเขาเติบโตเป็นผู้ใหญ่ เขาจะได้มีการได้รับการฝึกหัดให้ทำตามแบบแผนอย่างใหม่ ซึ่งจะมีประสิทธิภาพมากกว่าที่เคยทำมา หรือว่าจะได้มีความคุ้นเคยในการติดต่อกับทางราชการ เมื่อมีข้อขัดข้องอะไรจะได้ปรึกษาหารือกันได้อย่างง่ายขึ้น และผู้ปกครองคนในหมู่บ้านเอง เมื่อมีปัญหาข้อขัดข้องอะไรก็จะได้รู้ได้แน่ไม่ว่าจะมีที่ที่จะมาหาได้ ได้แก่ที่โรงเรียน ซึ่งครูจะได้เป็นส่วนที่จะช่วยเหลือได้มาก...”

พระราชดำรัส พระราชทานในการสัมมนาโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน และโครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษา ณ ค่ายลูกเสือสกลนคร บ้านนาอ้อย อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร วันที่ 17 พฤศจิกายน 2527

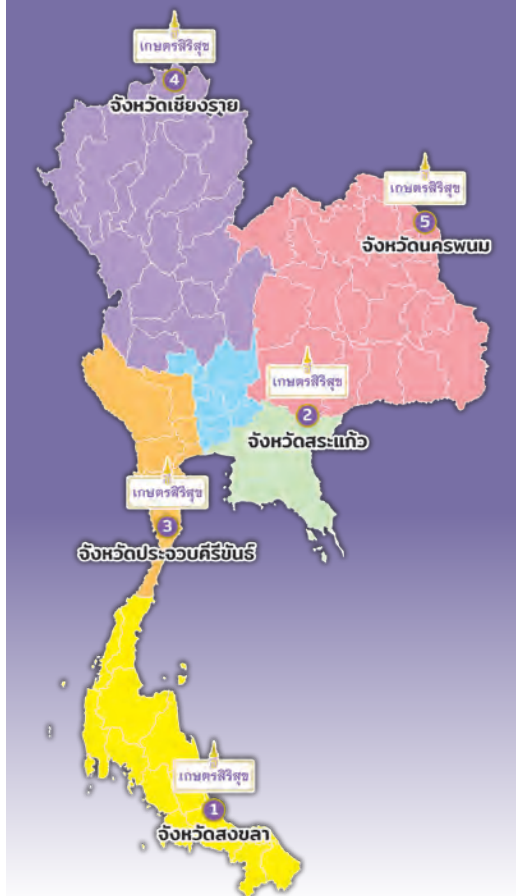
สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีพระราชดำริให้ทดลองทำโครงการอาหารกลางวันผักสวนครัว เมื่อปี พ.ศ. 2523 ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน บัณฑิตอุปถัมภ์เพื่อช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนอาหารกลางวันของเด็กนักเรียน ให้มีอาหารกลางวันที่มีคุณค่าทางโภชนาการบริโภคตลอดช่วงการศึกษา นักเรียนได้รับความรู้ทางการเกษตรแผนใหม่และเกิดทัศนคติที่ดีต่ออาชีพการเกษตร สามารถนำไปประกอบอาชีพได้ในอนาคต เมื่อดำเนินโครงการได้หนึ่งปีประสบผลดี ในปี พ.ศ. 2524 จึงทรงขยายงานไปในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนทั่วประเทศ และเปลี่ยนชื่อโครงการเป็น โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน ซึ่งต่อมาได้ขยายพื้นที่ในการดำเนินงานไปยังสถานศึกษาสังกัดอื่น ๆ ด้วย

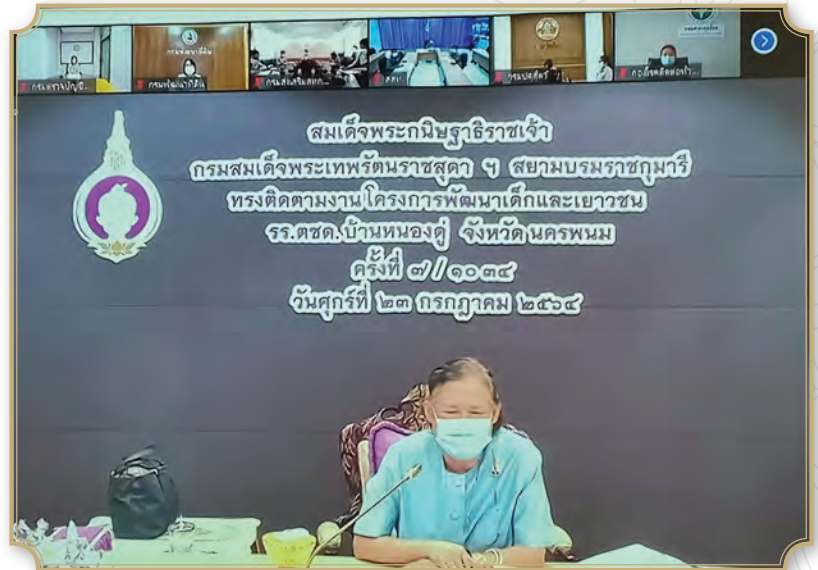
กรมส่งเสริมการเกษตรได้เข้าร่วมสนองพระราชดำริ ตั้งแต่เริ่มโครงการ ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ปี พ.ศ. 2523 โดยสนับสนุนความรู้ ด้านการเกษตรแก่ครูและนักเรียนให้มีความรู้ เพื่อให้มีผลผลิตจากแปลงเกษตร มาประกอบอาหารเป็นอาหารกลางวัน และต่อมาได้สนับสนุนกิจกรรมในโรงครัว เพื่อการปรุงอาหารที่สะอาดถูกสุขอนามัย มีคุณค่าทางโภชนาการเหมาะสม เพียงพอตามวัย และกิจกรรมการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเพื่อการถนอมอาหาร เป็นต้น

ในวาระที่กรมส่งเสริมการเกษตรครบรอบ 50 ปี เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม 2560 คณะข้าราชการเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตร และประชาชนทั่วไป ร่วมใจกัน จัดสร้างอาคารขึ้น โดยคัดเลือกโรงเรียนในสังกัดกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน จำนวน 5 โรงเรียน ใน 5 ภูมิภาค และได้รับพระมหากรุณาธิคุณ โดยเสด็จพระราชดำเนิรทรงเปิดอาคาร “เกษตรสิริสุข” ดังนี้

1. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านทุ่งสบายใจ อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 28 กันยายน 2561
2. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนการบินไทย อำเภอลองหาด จังหวัดสระแก้ว เมื่อวันที่ 9 มกราคม 2562
3. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านย่านซื่อ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เมื่อวันที่ 16 มกราคม 2563
4. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบำรุงที่ 112 อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2563
5. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านหนองตู่ อำเภอโพธารวม จังหวัดนครพนม เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2564

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน ในถิ่นทุรกันดารมาอย่างต่อเนื่อง และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม พระราชทานชื่ออาคาร “เกษตรสิริสุข” ที่หมายถึงอาคารซึ่งเป็นสถานที่แห่งความสุข และความเป็นมงคลด้านการเกษตร พร้อมทั้งพระราชทานพระราชานุญาต อัญเชิญอักษรพระนามาภิไธย “ส.ธ.” ประดิษฐานที่ป้ายชื่ออาคาร

การใช้ประโยชน์จากอาคาร “เกษตรสิริสุข”

1. จัดการเรียนการสอนด้านการเกษตรให้นักเรียนฝึกปฏิบัติ
2. จัดการผลผลิตหลังเก็บเกี่ยวจากแปลงเกษตร เพื่อนำไปประกอบเลี้ยงเป็นอาหารกลางวัน
3. ฝึกการแปรรูปถนอมอาหารจากผลผลิตทางการเกษตร
4. เพื่อให้ประชาชนในชุมชนใช้ประโยชน์ในด้านการจัดการผลผลิต และมีมหาวิทยาลัยด้านการเกษตร เพื่อช่วยเสริมความรู้ความเข้าใจ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และจัดกิจกรรมต่าง ๆ ได้ตามความเหมาะสม

เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2564 สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเปิดอาคาร “เกษตรสิริสุข” ณ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านหนองตุ้ อำเภอโพธิ์สวรรค์ จังหวัดนครพนม ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (ออนไลน์) โดยนายเข้มแข็ง ยุติธรรมดำรง อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร กราบบังคมทูลรายงานการสร้างอาคาร “เกษตรสิริสุข” และการใช้ประโยชน์ภายในอาคาร

กรมส่งเสริมการเกษตร สำนักในพระมหากรุณาธิคุณที่สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม พระราชทานชื่ออาคาร “เกษตรสิริสุข” และ พระราชทานพระราชานุญาต ัญญาอักษรพระนามาภิไธย “ส.ช.” ประดิษฐานที่ป้ายชื่ออาคาร พร้อมทั้งเสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดอาคาร “เกษตรสิริสุข” จำนวน 5 โรงเรียน ใน 5 ภูมิภาค ทั้งนี้ กรมส่งเสริมการเกษตร จะใช้ประโยชน์จากอาคารเกษตรสิริสุข ซึ่งประกอบด้วยห้องทำความสะอาดวัตถุดิบ ห้องคัดตัดแต่งและบรรจุ ห้องแปรรูป ห้องเก็บผลิตภัณฑ์ และห้องนิทรรศการและมุมวิชาการ โดยใช้เป็นสถานที่การเรียนการสอนด้านการเกษตรให้นักเรียนฝึกปฏิบัติ ในการจัดการผลผลิตหลังเก็บเกี่ยวจากแปลงเกษตร เพื่อนำไปประกอบเลี้ยงเป็นอาหารกลางวันให้กับนักเรียน และฝึกการแปรรูปถนอมอาหารจากผลผลิตทางการเกษตร นอกจากนี้ ยังเป็นสถานที่เพื่อให้ประชาชนในชุมชนใช้ประโยชน์ในด้านการจัดการผลผลิต และมีมุมวิชาการที่มีหนังสือด้านการเกษตร เพื่อช่วยเสริมความรู้ความเข้าใจ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และจัดกิจกรรมต่าง ๆ ได้ตามความเหมาะสม ■

เทคนิคการขยายพันธุ์มันสำปะหลังแบบเร่งรัด X20 และ X80 ทำง่าย ได้ต้นพันธุ์เพิ่ม ปลอดภัยใบด่าง

ประเทศไทยพบโรคใบด่างมันสำปะหลังครั้งแรกในปี พ.ศ.2561 โดยมีพื้นที่ระบาดเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลเสียหายอย่างมากต่อเกษตรกรและอุตสาหกรรมมันสำปะหลังของประเทศ เนื่องจากโรคใบด่างมันสำปะหลังส่งผลให้ผลผลิตมันสำปะหลังลดลง 20 - 80 เปอร์เซ็นต์

โดยการควบคุมโรคสามารถทำได้ ดังนี้

- 1) กำจัดแมลงหิวข้าวยาสูบซึ่งเป็นพาหะนำโรค
- 2) เมื่อพบต้นที่เป็นโรคต้องทำลายทิ้งทันที
- 3) ไม่ปลูกโดยใช้ท่อนพันธุ์จากต้นที่เป็นโรค

ดังนั้น ในพื้นที่ที่มีการระบาดของโรค เกษตรกรจึงจำเป็นต้องทำลายต้นที่เป็นโรค และเร่งหาต้นพันธุ์ที่ปลอดโรคมาปลูกทดแทน ส่งผลให้ต้นพันธุ์ที่ปลอดโรคไม่เพียงพอต่อความต้องการ การเลือกใช้ท่อนพันธุ์ที่สะอาดปลอดโรค จึงเป็นวิธีการควบคุมโรคใบด่างมันสำปะหลังที่กรมส่งเสริมการเกษตรสนับสนุนและส่งเสริม โดยเฉพาะการให้เกษตรกรขยายพันธุ์มันสำปะหลังแบบเร่งรัด เพื่อให้มีท่อนพันธุ์ปลอดโรคที่เพียงพอและลดความเสียหายดังกล่าว

กรมส่งเสริมการเกษตรจึงได้ส่งเสริมให้เกษตรกรขยายพันธุ์มันสำปะหลังแบบเร่งรัด X20 ซึ่งเป็นเทคโนโลยีใหม่ที่ได้รับ การถ่ายทอดจากมูลนิธิสถาบันพัฒนาไม้สำหรับปลูกแห่งประเทศไทย เพื่อให้มีท่อนพันธุ์ปลอดโรคที่เพียงพอ

การขยายพันธุ์มันสำปะหลังแบบเร่งรัด X20

หมายถึง การขยายพันธุ์มันสำปะหลังที่ได้ต้นพันธุ์เพิ่มขึ้น 20 เท่า เป็นวิธีการที่สามารถทำได้ง่าย โดยในระยะเวลา 1 เดือน จะได้ต้นพันธุ์มันสำปะหลังถึง 20 ต้น ซึ่งมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นจากวิธีขยายพันธุ์มันสำปะหลังแบบเดิมซึ่งมันสำปะหลัง 1 ลำ จะขยายพันธุ์ได้เพียง 4 - 5 ต้นเท่านั้น

ต้นมันสำปะหลังพร้อมปลูก

ตัดเป็นท่อนยาวท่อนละ 6-9 เซนติเมตร
ให้มีตาประมาณ 2-3 ตา

วิธีการขยายพันธุ์มันสำปะหลังแบบเร่งรัด X20 มีขั้นตอนดังนี้

1. เลือกใช้ต้นพันธุ์จากแหล่งที่เชื่อถือได้ หรือได้รับการรับรองพันธุ์เป็นท่อนพันธุ์มันสำปะหลังสะอาด
2. ใช้เลื่อยหรือมีดคมตัดให้เป็นท่อนยาวท่อนละ 6-8 เซนติเมตร (โดยให้มีตาประมาณ 2 - 3 ตา)
3. นำสารเคมีป้องกันกำจัดแมลง ไทอะมีโทรแซม 4 กรัม ที่ละลายในน้ำสะอาด 20 ลิตร เติมสารป้องกันเชื้อราแมนโคเซบ 60 กรัม และเติมฮอร์โมนเร่งราก (B1) 40 มิลลิลิตร แล้วนำท่อนพันธุ์ที่เตรียมไว้ลงไปแช่อย่างน้อย 10 นาที
4. จากนั้นนำวางบนตะกร้า ผึ่งลมให้แห้งก่อนนำไปปักชำ
5. นำท่อนพันธุ์ลงปักชำในถุงหรือถาดหลุม ลึก 1 ใน 3 ของท่อนพันธุ์ ให้ตา 1 ตาอยู่ใต้ดินและ 1 ตาอยู่เหนือดิน โดยวัสดุในการปักชำประกอบด้วย ขี้เถ้าแกลบ ทรายหยาบ ปุ๋ยอินทรีย์ผสมกันในอัตราส่วน 10 : 2 : 1 นำใส่ถุงดำ ขนาด 3 x 7 นิ้ว หรือใส่ถาดหลุมขนาด 50 หลุม (ถาดหลุมมีข้อดี คือ ใช้ได้หลายครั้ง ขนย้ายสะดวก)
6. นำถุงหรือถาดที่ปักชำแล้ว ไปวางในโรงเรือนที่คลุมด้วยตาข่าย เพื่อป้องกันแมลง และรดน้ำทุกวัน วันละ 1 ครั้ง

7. ท่อนพันธุ์จะเริ่มแตกตาและออกรากภายใน 1 สัปดาห์ เมื่อครบ 3 สัปดาห์ จะมีรากที่สมบูรณ์เพียงพอที่จะปลูกลงในถุงหรือถาดเพาะชำออกวางกลางแจ้งให้ต้นปรับสภาพ อีก 7 วัน ก่อนนำปลูกลงแปลงปลูกต่อไป

8. เมื่อปลูกลงแล้วควรให้น้ำทันที ปลูกลงในถุงทุกวันอย่างน้อย 1 สัปดาห์ และหากปลูกลงในพื้นที่ไม่มีฝน ให้น้ำทุกวันอย่างน้อย 1 เดือน

หมายเหตุ : โรงเรือนเพาะชำที่ดีควรปรับความชื้นในอากาศให้อยู่ที่ 60 - 70 เปอร์เซ็นต์ และควบคุมอุณหภูมิภายในโรงเรือนให้อยู่ที่ 30 - 35 องศาเซลเซียส เพื่อให้ท่อนพันธุ์ที่ปักชำมีอัตราการงอกเกิน 90 เปอร์เซ็นต์

ต้นที่ได้จากการปักชำดิน

วัสดุในการปักชำ
ขี้เถ้าแกลบ ทรายหยาบ ปุ๋ยอินทรีย์

เลือกยอดที่แตกใหม่จากลำต้น

ตัดยอดยาวประมาณ 10 เซนติเมตร

การขยายพันธุ์มันสำปะหลังแบบเร่งรัด X80

คือ การนำยอดที่แตกใหม่จากลำต้นที่ได้จากวิธีการขยายพันธุ์มันสำปะหลังแบบเร่งรัด X20 มาขยายพันธุ์ ซึ่งวิธีการนี้จะเพิ่มปริมาณต้นพันธุ์จากการขยายพันธุ์ มันสำปะหลังแบบเร่งรัด X20 ได้ถึง 4 เท่า (อย่างน้อย 80 เท่าจากต้นพันธุ์เริ่มต้น)

วิธีการขยายพันธุ์มันสำปะหลังแบบเร่งรัด X80 มีขั้นตอน ดังนี้

1. เลือกท่อนพันธุ์จากการขยายพันธุ์มันสำปะหลังแบบเร่งรัด X20 ความยาวท่อน 6 - 8 เซนติเมตร ในการผลิตต้นแม่พันธุ์
2. นำท่อนพันธุ์ที่เตรียมไว้ ปลูกลงในกระถาง หลังจากท่อนพันธุ์แตกยอดที่อายุ 30 - 45 วัน ให้ตัดยอดโดย มีความยาวยอดประมาณ 10 เซนติเมตร จะได้ยอดอย่างน้อย 1 ยอดต่อท่อนพันธุ์ โดยเก็บท่อนพันธุ์เดิมไว้ในกระถาง ดูแลตามปกติ
3. นำต้นแม่พันธุ์ที่ได้จากการตัดยอดลงไปปักชำในวัสดุปลูกซึ่งประกอบด้วย ขี้เถ้าแกลบ ทรายหยาบ ปุ๋ยอินทรีย์ ผสมกันในอัตราส่วน 10 : 2 : 1 แล้วไปวางในโรงเรือนที่คลุมด้วยตาข่ายเพื่อป้องกันแมลง
4. รดน้ำทุกวัน วันละ 1 ครั้ง โดยรากจะเริ่มออกภายใน 2 สัปดาห์ และพร้อมพัฒนาเป็นต้นกล้าใหม่เมื่อครบ 4 สัปดาห์ จากนั้นนำถาดเพาะชำ ออกวางกลางแดดเพื่อปรับสภาพ อีก 7 วัน ก่อนนำไปปลูกในแปลงปลูกต่อไป
5. เมื่อปลูกแล้วควรให้น้ำทันที ปลูกในฤดูฝนให้น้ำทุกวันอย่างน้อย 1 สัปดาห์ และหากปลูกในพื้นที่ไม่มีฝน ให้น้ำทุกวันอย่างน้อย 1 เดือน
6. ท่อนพันธุ์ที่ผ่านการตัดยอดในขั้นตอนที่ 2 จะเจริญเติบโตโดยยอดใหม่ ให้ดำเนินการตามขั้นตอนที่ 3 - 5 ซ้ำอีกครั้ง จนกระทั่งท่อนพันธุ์หมดอายุการใช้งาน (ไม่แตกยอดใหม่)

ตกแต่งยอด

นำยอดไปปักชำลงในวัสดุปลูก

ต้นมันสำปะหลังพร้อมปลูก

หมายเหตุ : โรงเรือนเพาะชำที่ดีควรปรับความชื้นในอากาศให้อยู่ที่ 60 - 70 เปอร์เซ็นต์ และควบคุมอุณหภูมิภายในโรงเรือนให้อยู่ที่ 30 - 35 องศาเซลเซียส เพื่อให้ท่อนพันธุ์ที่ปักชำมีอัตราการงอกเกิน 90 เปอร์เซ็นต์

หากเกษตรกรหันมาขยายพันธุ์มันสำปะหลังแบบเร่งรัด X20 และ X80 ซึ่งเป็นวิธีการที่สามารถทำได้ง่าย และมีประสิทธิภาพ นอกจากจะได้ท่อนพันธุ์ปลอดโรคที่เพียงพอแล้วยังปลอดจากโรคใบด่างมันสำปะหลังอีกด้วย ■

สแกน QR Code รับชมคลิปแอนิเมชันขยายพันธุ์มันสำปะหลังแบบเร่งรัด X20 และ X80

สแกน QR Code ดาวน์โหลดแผ่นพับเทคนิคการปลูกมันสำปะหลังแบบเร่งรัด X20 และ X80

ที่ประชุมส่งเสริมการเกษตร

เรียบเรียง : กลุ่มส่งเสริมการจัดการสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช

กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย

ภาพ : กรมส่งเสริมการเกษตร

บูรณาการทุกภาคส่วน ป้องกันกำจัดศัตรูมะพร้าวที่สำคัญอย่างยั่งยืน

สถานการณ์ การระบาดของศัตรูมะพร้าวที่สำคัญ และการดำเนินงานแก้ไขปัญห

สถานการณ์การระบาดของศัตรูมะพร้าวมีแนวโน้มแพร่กระจายในวงกว้างและสร้างความเสียหายให้กับผลผลิตและรายได้ของเกษตรกร จากพื้นที่ปลูกมะพร้าวในประเทศไทยทั้งหมด 1,106,289 ไร่ พบการระบาดของศัตรูมะพร้าวใน 29 จังหวัด มีทั้งที่เคยระบาดอยู่เดิมและเกิดจากศัตรูต่างถิ่นที่ไม่เคยมีรายงานการระบาดมาก่อน ได้แก่ 1) แมลงดำหนาม จำนวน 21,249.74 ไร่ 2) หนอนหัวดำ จำนวน 9,481 ไร่ 3) ตัวงแสด จำนวน 8,161.25 ไร่ 4) ไรสีขา จำนวน 1,167.25 ไร่ และ 5) ตัวงวง จำนวน 994.50 ไร่ (ข้อมูลรายงาน ณ วันที่ 23 มิถุนายน 2564) ประกอบกับมีรายงานความต้องการให้กรมส่งเสริมการเกษตรช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาการระบาดของศัตรูมะพร้าวของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากช่องทางต่าง ๆ

กรมส่งเสริมการเกษตร โดยกองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย ได้ติดตามสถานการณ์การระบาด เร่งจัดทำแผนและแนวทางการแก้ไขปัญหาศัตรูมะพร้าวแบบยั่งยืน โดยบูรณาการร่วมกับหน่วยงานภายในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องในทุกระดับ ใช้แนวทางการควบคุมการระบาดและป้องกันการระบาดไม่ให้ขยายเพิ่มขึ้น ด้วยวิธีการจัดการแบบผสมผสานและการมีส่วนร่วมของเกษตรกรหรือชุมชนในพื้นที่ เพื่อการแก้ไขปัญหาการระบาดของศัตรูมะพร้าวในพื้นที่อย่างยั่งยืน ดังนี้

- **ปรับแผนการจัดสรรงบประมาณโครงการเพื่อให้สอดคล้องกับปัญหาและความจำเป็นเร่งด่วนของแต่ละพื้นที่** ได้แก่ การระบาดของตัวงแสดและตัวงวงในพื้นที่ปลูกมะพร้าวเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี การระบาดของไรสีขาในพื้นที่ปลูกมะพร้าวน้ำหอม จังหวัดฉะเชิงเทรา และแมลงดำหนามในพื้นที่ปลูกมะพร้าว จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

- **จัดทำสื่อเผยแพร่องค์ความรู้และประชาสัมพันธ์** เพื่อสร้างการรับรู้ถึงปัญหา ผลกระทบ สถานการณ์การระบาด ตลอดจนถ่ายทอดความรู้และวิธีการที่ถูกต้องในการจัดการศัตรูมะพร้าวที่สำคัญประเภทต่าง ๆ ที่เหมาะสม เผยแพร่สู่เกษตรกรผู้ปลูกมะพร้าวทั่วประเทศและผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน เช่น ประชาสัมพันธ์แจ้งเตือนการระบาดผ่านสื่อวิทยุ สื่อถ่ายทอดความรู้ในรูปแบบ infographic แอนิเมชัน วิดีทัศน์การจัดการศัตรูมะพร้าว การผลิตขยายและปล่อยแตนเบียนแมลงดำหนามมะพร้าว ผ่านสื่อออนไลน์ช่องทางต่าง ๆ รวมทั้งบทความเผยแพร่ในวารสารกรมส่งเสริมการเกษตร เป็นต้น

การดำเนินการแก้ไขปัญหาศัตรูมะพร้าวที่สำคัญตามความจำเป็นเร่งด่วนของในระดับพื้นที่ ได้แก่

1. การแก้ไขปัญหาการระบาดของด้วงแรดและด้วงงวง ในพื้นที่ปลูกมะพร้าวเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

มะพร้าว เป็นพืชที่อยู่คู่เกาะสมุยมาอย่างยาวนาน มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ และวัฒนธรรมการท่องเที่ยว เมื่อเกิดการระบาดของศัตรูมะพร้าว ด้วงแรดและด้วงงวงขึ้นในพื้นที่ ย่อมส่งผลกระทบต่อทั้งภาคการเกษตรและภาพลักษณ์การท่องเที่ยว ต้องอาศัยความร่วมมือทุกภาคส่วนในการแก้ไขปัญหา

ดังนั้น สำนักงานเกษตรจังหวัดสุราษฎร์ธานี จึงได้ดำเนินการตามแนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดการศัตรูมะพร้าวให้เกิดความยั่งยืนในพื้นที่อำเภอเกาะสมุย โดยดำเนินกิจกรรมหลัก 2 กิจกรรม ได้แก่ 1) จัดประชุมส่วนราชการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เกษตรกรเป้าหมาย และผู้แทนภาคเอกชนในพื้นที่ จำนวน 50 คน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา และกำหนดแนวทางแก้ไขศัตรูมะพร้าวในพื้นที่เกาะสมุย และ 2) การจัดงานวันรณรงค์การจัดการศัตรูมะพร้าว เกษตรกรเป้าหมาย จำนวน 200 ราย

ผลการประชุมได้สรุปแนวทางการแก้ไขปัญหาและแนวทางการจัดการศัตรูมะพร้าว ดังนี้

- สร้างการรับรู้ให้กับเกษตรกร และผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน เพื่อให้ทราบถึงปัญหา ผลกระทบและวิธีการจัดการศัตรูมะพร้าว เช่น การจัดการกระบวนการเรียนรู้หรือเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กิจกรรมรณรงค์การจัดการศัตรูมะพร้าว

- สร้างความเข้มแข็งให้กับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในการจัดการศัตรูพืชโดยใช้วิธีผสมผสาน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และสร้างเครือข่ายการจัดการศัตรูพืชระหว่างหน่วยงานโดยเฉพาะระดับชุมชนในแต่ละพื้นที่ให้สามารถจัดการศัตรูพืชได้ด้วยตนเอง และเกิดความยั่งยืน ด้วยการพัฒนาความรู้การผลิตขยายศัตรูธรรมชาติ สนับสนุนปัจจัยการผลิตขยายศัตรูธรรมชาติ เช่น เชื้อราเขียวเมตาไรเซียมควบคุมด้วงแรด เป็นต้น

- สำรวจ เฝ้าระวัง ติดตามสถานการณ์การระบาดของศัตรูมะพร้าวอย่างต่อเนื่อง ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ ทั้งแปลงเกษตรกร ต้นแบบและเกษตรกรทั่วไป และพื้นที่อื่น ๆ เช่น สถานที่ท่องเที่ยว โรงแรม รีสอร์ท โรงเรียน วัด สถานที่ราชการ เอกชน และพื้นที่สาธารณะ โดยประชาสัมพันธ์ รณรงค์ให้ผู้เกี่ยวข้องทั้งหมดร่วมดำเนินการจัดการแก้ไขปัญหาของศัตรูมะพร้าวเมื่อพบการระบาด เพื่อไม่ให้เป็นแหล่งแพร่กระจายไปยังแหล่งปลูกมะพร้าว

ลักษณะการทำลาย

ด้วงแรด *สังเกตุ* ไบมะพร้าว จะขาด เป็นรูสามเหลี่ยมหรือขาดเป็นริ้ว ๆ คล้ายรูปพัด หรือหางปลารอยแผลที่ด้วงแรดกัด เป็นเหตุให้ด้วงงวงมะพร้าว เข้าทำลายภายหลัง

ด้วงงวง *สังเกตุ* อการเฉาหรือไบมะพร้าวเปลี่ยนเป็นสีเหลือง ยอดหักพับ ด้วงงวงมักเจาะลำต้นและยอด ส่วนใหญ่จะวางไข่ตามบาดแผลหรือบริเวณที่ด้วงแรดเจาะไว้

- การจัดการศัตรูมะพร้าวทุกชนิด ต้องใช้วิธีการจัดการศัตรูมะพร้าวแบบผสมผสาน หรือ การใช้หลาย ๆ วิธีร่วมกัน เพราะแต่ละวิธีมีประสิทธิภาพในการกำจัดแมลงในสถานการณ์ที่ต่างกัน เช่น การจัดการด้วงแรด โดยใช้วิธีกล (จับตัวเต็มวัยมาทำลาย) วิธีเขตกรรม (ตัดแต่งทำความสะอาดคอกมะพร้าว) โดยชีววิธี (ใช้เชื้อราเมตาไรเซียมทำลายตัวหนอน) การใช้สารเคมีราดบริเวณคอกมะพร้าวต้นที่ไม่สูงมาก ใช้ลูกเหม็นเพื่อไล่ และ การใช้กับดักฟีโรโมนล่อตัวเต็มวัย เป็นต้น

- แนะนำส่งเสริมให้ตัดต้นทิ้งแล้วปลูกใหม่ในพื้นที่ปลูกมะพร้าวที่มีอายุมากและให้ผลผลิตต่ำ โดยสร้างสวนใหม่ทดแทน เลือกใช้พันธุ์ดีและส่งเสริมการปลูกพืชหลากหลายเพื่อให้เกิดระบบนิเวศที่สมดุล เพื่อเพิ่มผลผลิต และไม่ให้เป็นแหล่งแพร่ระบาดของศัตรูพืช

- การทำลายแหล่งอาศัยและแหล่งขยายพันธุ์ ที่เป็นต้นเหตุของปัญหาการแพร่ระบาดของศัตรูมะพร้าว โดยเฉพาะด้วงแรด และด้วงงวงให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ เช่น ทำลายมะพร้าวที่ยืนต้นตาย ตอหรือต้นมะพร้าว ต้นปาล์มน้ำมันที่โค่นแล้วปล่อยทิ้งไว้ ซากเปลือกมะพร้าว กองทะลายปาล์ม ปางช้าง บ่อนควายชนซึ่ง เป็นประเพณี ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นของเกาะสมุย เป็นต้น

- การมีส่วนร่วมและการทำงานเป็นทีม โดยบูรณาการการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งหน่วยราชการ องค์กรท้องถิ่น/เอกชน ชุมชนและเกษตรกร มีส่วนร่วมในการวางแผน

สนับสนุนการแก้ปัญหาการระบาดของศัตรูมะพร้าว เช่น กำหนดแนวทางหรือมาตรการทางสังคม หรือการทำประชาคม รวมทั้ง การสนับสนุนงบประมาณในการจัดหาปัจจัยการในการควบคุม หรือผลิตขยายศัตรูธรรมชาติเพื่อควบคุมศัตรูมะพร้าวตามคำแนะนำของทางราชการที่ถูกต้องและเหมาะสม เพื่อนำไปสู่ความยั่งยืน

- การจัดงานรณรงค์การจัดการศัตรูมะพร้าว เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และมาตรการควบคุมการระบาดที่เข้มข้นเพิ่มขึ้นของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ทำให้ไม่สามารถจัดงานรณรงค์ตามแผนด้วยการรวมคนจำนวนมากได้ จึงปรับกิจกรรมโดยใช้รถแห่ประชาสัมพันธ์ รอบเกาะสมุย ให้เกษตรกรและชาวสมุยร่วมกันจัดการศัตรูมะพร้าว รอบเกาะสมุยแทน ซึ่งมีแผนดำเนินการในเดือนสิงหาคม - กันยายน 2564

ลักษณะการทำลาย

โรสี้ขามะพร้าว *สังเกตุ* จะทำลายได้กลีบขั้วผลตั้งแต่ผลขนาดเล็กทำให้เกิดแผล และลูกกลมเป็นแผลตกละเอียด อาการจะแตก เป็นริ้ว เหมือนลายไม้ และทำลายทุกผล ในทะลายมะพร้าว หากระบาดรุนแรงในผลเล็กจะร่วงเสียหายจนไม่สามารถจำหน่ายได้

2. การแก้ไขปัญหาการระบาดของโรสี้ขา ในพื้นที่ปลูกมะพร้าวน้ำหอม จังหวัดฉะเชิงเทรา

โรสี้ขามะพร้าว เป็นศัตรูพืชชนิดใหม่ที่เกษตรกรในพื้นที่ยังไม่รู้จัก การจัดการศัตรูชนิดนี้ต้องได้รับคำแนะนำที่ถูกต้อง ปลอดภัย เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการระบาดรุนแรงและขยายไปพื้นที่อื่น

ในช่วงปลายปี 2563 ที่ผ่านมา อำเภอลองเขื่อน เป็นพื้นที่ที่เริ่มพบการระบาดของโรสี้ขามะพร้าวของจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยพบการระบาดในอำเภอลองเขื่อน จำนวน 2,050 ไร่ จากพื้นที่การปลูกมะพร้าวน้ำหอมทั้งหมด 3,132 ไร่ (ข้อมูล ณ วันที่ 25 พฤศจิกายน 2563) ในการดำเนินการติดตามและแก้ไขปัญหาศัตรูมะพร้าวที่สำคัญโดยเฉพาะโรสี้ขามะพร้าว ในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้นำระบบ T&V system มาใช้ในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพและสามารถแก้ไขปัญหาได้ทันทั่วทั้งที่ โดยดำเนินกิจกรรมหลัก 2 กิจกรรม ได้แก่ 1) การจัดงานวันรณรงค์การจัดการศัตรูมะพร้าว เกษตรกรเป้าหมาย 300 ราย และ 2) การจัดทำแปลงเรียนรู้การจัดการศัตรูมะพร้าว เป้าหมายจำนวน 3 แปลง

- **การจัดงานวันรณรงค์การจัดการศัตรูมะพร้าว** เป็นกิจกรรมเพื่อให้เกษตรกรผู้ได้รับผลกระทบและพื้นที่ปลูกมะพร้าวข้างเคียงได้รู้จักชนิดศัตรูมะพร้าว ลักษณะการทำลาย ผลกระทบจากการทำลายของศัตรูมะพร้าว การจัดการศัตรูมะพร้าวที่ถูกต้อง มีประสิทธิภาพ และปลอดภัย สามารถป้องกันกำจัดศัตรูมะพร้าวได้ด้วยตนเอง ทันท่วงที และครอบคลุมพื้นที่ สำนักงานเกษตรจังหวัดฉะเชิงเทรา ได้ดำเนินการจำนวน 6 ครั้ง ตามพื้นที่การระบาดของศัตรูมะพร้าว มีเกษตรกรที่เข้าร่วมงานครั้งละ 40 - 50 ราย รวมจำนวน 270 ราย ใน 4 อำเภอ ได้แก่ 1) อำเภอราชสาส์น 2) อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา 3) อำเภอบางคล้า และ 4) อำเภอกองเคียน โดยในการจัดงานแบ่งเป็นฐานเรียนรู้ 3 ฐาน ได้แก่ ฐานการป้องกันกำจัดโรสีขาและศัตรูมะพร้าวที่สำคัญ โดยศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืช จังหวัดชลบุรี ฐานการจัดการศัตรูมะพร้าวที่สำคัญ ด้วยวิธีผสมผสาน (ไอพีเอ็ม) โดยสำนักงานเกษตรจังหวัดฉะเชิงเทรา และฐานการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรสีขาและศัตรูมะพร้าวที่สำคัญ โดยศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรจังหวัดฉะเชิงเทรา และเนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 สำนักงานเกษตรจังหวัดฉะเชิงเทรา ได้ปรับกิจกรรมเป็นการผลิตสื่อเผยแพร่ความรู้แก่เกษตรกรในพื้นที่แทนการจัดงานรณรงค์ในครั้งนี้ 7

- **การจัดทำแปลงเรียนรู้การจัดการศัตรูมะพร้าว** โดยคัดเลือกแปลงที่เหมาะสมเพื่อเป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เน้นเรื่องการใช้เทคโนโลยีจัดการโรสีขามะพร้าวตามที่กรมวิชาการเกษตรแนะนำ เช่น การใช้สารเคมี การตัดช่อดอกช่อผลไปทำลาย และให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งการสำรวจ เก็บรวบรวมข้อมูล กำหนดประเด็นการเรียนรู้ สาธิตแนวทางการจัดการศัตรูมะพร้าวในพื้นที่ ให้เกิดแนวทางการจัดการศัตรูมะพร้าวเพื่อนำไปปรับใช้ในพื้นที่ของตนเองตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่ การแก้ไขปัญหาศัตรูมะพร้าวดังกล่าวในจังหวัดฉะเชิงเทราส่งผลให้พื้นที่การระบาดของโรสีขาลดลงอย่างต่อเนื่องจากการสำรวจพื้นที่ในช่วงเดือนมิถุนายน 2564 พบพื้นที่การระบาดของโรสีขามะพร้าวลดลง จาก 2,050 ไร่ เหลือจำนวน 420 ไร่

3. การแก้ไขปัญหาการระบาดของแมลงดำหนาม ในพื้นที่ปลูกมะพร้าว จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

แมลงดำหนามมะพร้าว เป็นศัตรูพืชชนิดเดิมซึ่งเป็นปัญหาเรื้อรังที่เกษตรกรในพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ต้องเผชิญ จึงต้องการให้ภาครัฐช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยวิธีการจัดการที่ยั่งยืน

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประสบปัญหาการระบาดของศัตรูมะพร้าวทำให้ชาวสวนมะพร้าวได้รับความเสียหาย ส่งผลให้ผลผลิตและรายได้ของเกษตรกรลดลง ศัตรูมะพร้าวที่สำคัญและสร้างความเสียหายแก่สวนมะพร้าวในพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้แก่ แมลงดำหนาม หนอนหัวดำ และด้วงแรด ซึ่งมีการระบาดอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน พื้นที่ระบาดของแมลงดำหนามมะพร้าว ณ วันที่ 2 มิถุนายน 2564 จำนวน 11,892.5 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 54.82 ของพื้นที่ระบาดทั้งประเทศ การแก้ไขปัญหาการระบาดของแมลงดำหนามของสำนักงานเกษตรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้ดำเนินการตามความต้องการของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน 2 กิจกรรมหลัก ได้แก่ 1) การผลิตขยายแตนเบียนแมลงดำหนาม เป้าหมายผลิต จำนวน 8,000 มัมมี อัตราปล่อย 5 มัมมีต่อไร่ จำนวน 1,600 ไร่ และ 2) การผลิตขยายแมลงหางหนีบควบคุมศัตรูมะพร้าวพร้อมปล่อย จำนวน 2,080,000 ตัว เพื่อปล่อยควบคุมพื้นที่ระบาดของแมลงดำหนาม จำนวน 6,933 ไร่

ลักษณะการทำลาย

แมลงดำหนามมะพร้าว สังเกต ตัวหนอนและตัวเต็มวัย กัดกินยอดอ่อน และช่อนตัว ในใบอ่อนที่พับอยู่ และจะเคลื่อนย้ายไปกินยอดอ่อนอื่น ต้นมะพร้าวที่ถูกทำลายอย่างรุนแรงไปจะเป็นสีขาวโพลน หรือที่เรียกว่า “มะพร้าวหัวหงอก”

การดำเนินงานแบบบูรณาการของหน่วยงานอารักขาพืชทุกระดับ โดยเฉพาะหน่วยงานในพื้นที่ ได้ดำเนินการควบคุมแมลงดําหนาม ดังนี้

- ประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้แก่เกษตรกรชาวสวนมะพร้าว โดยมีสำนักงานเกษตรอำเภอและศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเป็นกลไกในการถ่ายทอดความรู้การควบคุมศัตรูมะพร้าวด้วยวิธีผสมผสานแก่เกษตรกรเครือข่าย
- จัดทำแผ่นพับการผลิตและการใช้แมลงหางหนีบ จำนวน 5,000 แผ่น การผลิตและใช้แตนเบียนแมลงดําหนาม จำนวน 3,000 แผ่น
- จัดทำแปลงเรียนรู้การจัดการศัตรูพืชตระกูลปาล์ม ในพื้นที่อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ สามร้อยยอด และอำเภอกุยบุรีเพื่อเป็นจุดเรียนรู้ของเกษตรกร และสำรวจติดตามสถานการณ์และให้คำแนะนำการควบคุมศัตรูมะพร้าวแก่เกษตรกรอย่างต่อเนื่อง
- ผลิตขยายศัตรูธรรมชาติและปล่อยควบคุมแมลงดําหนามมะพร้าว

(1) แมลงหางหนีบ

■ ศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืช จังหวัดสุพรรณบุรี สนับสนุนแมลงหางหนีบ จำนวน 300,000 ตัว ศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืช จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 280,000 ตัว รวม 580,000 ตัว ปล่อยครอบคลุมพื้นที่ 1,900 ไร่

■ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน จำนวน 24 ศูนย์ ใน 8 อำเภอ ของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีเป้าหมายผลิตขยาย

แมลงหางหนีบ จำนวน 1,500,000 ตัว เพื่อควบคุมแมลงดําหนามมะพร้าวพื้นที่ 14,400 ไร่ ซึ่งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนสามารถผลิตขยายได้ จำนวน 4,320,000 ตัว

(2) แตนเบียนแมลงดําหนาม

■ ศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืช จังหวัดสุพรรณบุรี สนับสนุนแตนเบียนแมลงดําหนาม จำนวน 10,500 มัมมี ปล่อยครอบคลุมพื้นที่ 700 ไร่

■ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนพระราชราษฎร์บำรุง อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ผลิตขยายแตนเบียนแมลงดําหนามได้ จำนวน 10,920 มัมมี (จากเป้าหมาย 8,000 มัมมี) สามารถควบคุมแมลงดําหนามมะพร้าวได้ 728 ไร่

ผลการดำเนินงานควบคุมศัตรูมะพร้าวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ส่งผลให้พื้นที่การระบาดของแมลงดําหนามลดลงเล็กน้อยจาก 11,892.5 ไร่ (ข้อมูล ณ วันที่ 2 มิถุนายน 2564) เหลือ 8,841 ไร่ หรือลดลงร้อยละ 25.5 (ข้อมูล ณ วันที่ 22 กันยายน 2564) เนื่องจากการใช้ศัตรูธรรมชาติอาจจะเห็นผลในการควบคุมช้าแต่ปลอดภัย และมีความยั่งยืน

เป็นที่ประจักษ์แล้วว่า แนวทางการจัดการศัตรูมะพร้าวที่มีประสิทธิภาพนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในทุกระดับ ทุกภาคส่วนตลอดจนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และเกษตรกรในพื้นที่ จำเป็นต้องบูรณาการการทำงานร่วมกันเพื่อขับเคลื่อนงานในพื้นที่ ให้สามารถดำเนินงานได้อย่างครอบคลุม รวดเร็ว เหมาะสม และทันต่อสถานการณ์ในการป้องกันกำจัด ควบคุม รวมทั้งตัดวงจรการระบาดของศัตรูมะพร้าวไม่ให้แพร่ระบาดในพื้นที่เดิมหรือพื้นที่แห่งใหม่เพื่อการแก้ไขปัญหาการระบาดของศัตรูมะพร้าวในพื้นที่ได้อย่างยั่งยืนต่อไป ■

หมอพืช ที่พึงเกษตรกร

การปลูกพืช ไม่ว่าจะชนิดใดก็ตามมักเจอปัญหาการแสดงอาการผิดปกติที่ไม่พึงประสงค์ในรูปแบบต่าง ๆ หลากหลายรูปแบบ เช่น แผลจุด ไหม้ เหลือง เหี่ยว แคร่แกร็น เบ้า บิดเบี้ยวผิดปกติรูปร่าง หรืออื่น ๆ อีกมากมาย ซึ่งส่งผลกระทบต่ออายุการเจริญเติบโตและผลผลิต หากปล่อยไว้อาจทำให้เกิดความเสียหายกับพืชได้โดยสิ้นเชิง หรือพืชตายได้ใบที่สุด แต่การที่จะแก้ไขปัญหามาการผิดปกติของพืชนั้น ควรจำเป็นต้องรู้ถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดอาการผิดปกติให้ได้เสียก่อน เพื่อเลือกใช้วิธีการจัดการหรือแก้ไขได้อย่างถูกต้อง ซึ่งผู้ที่จะช่วยเหลือเกษตรกรในเรื่องนี้ได้คือ **หมอพืช** นั่นเอง

หมอพืช (กรมส่งเสริมการเกษตร) คือ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่ปฏิบัติงานอยู่ในทุกระดับ โดยได้รับการพัฒนาศักยภาพให้มีความรู้ และความสามารถในการให้บริการวินิจฉัยอาการผิดปกติของพืช รวมถึงสามารถให้คำแนะนำการแก้ปัญหาให้กับเกษตรกรได้โดยจะปฏิบัติงาน ณ คลินิกพืช ตามสถานที่ต่าง ๆ ที่เกษตรกรสามารถเข้าถึงได้

การปฏิบัติงานของหมอพืชกรมส่งเสริมการเกษตร คือการให้บริการวินิจฉัยอาการผิดปกติของพืชระดับพื้นที่ หรือเรียกว่าการวินิจฉัยภาคสนาม ซึ่งเป็นกระบวนการวินิจฉัยขั้นพื้นฐาน โดยอาศัยการสังเกตลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไปของพืชด้วยความละเอียด รอบคอบ อาจใช้อุปกรณ์ เช่น แวนขยาย หรือกระบวนการพิสูจน์ทราบที่ไม่ซับซ้อนเข้าช่วย สิ่งสำคัญนอกจากลักษณะอาการผิดปกติที่เห็นด้วยสายตาแล้ว ต้องอาศัยเกษตรกรในการให้ข้อมูลเพิ่มเติม ไม่ว่าจะเป็น ลักษณะพันธุ์พืช แหล่งปลูก แหล่งน้ำ การดูแลรักษา สภาพอากาศ พัฒนาการของอาการผิดปกติ รวมถึงประวัติการใช้สารเคมีในแปลงปลูกและพื้นที่ใกล้เคียง และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปลูก รวมไปถึงการเก็บข้อมูลในพื้นที่ปลูกพืชด้วยตัวของหมอพืชเอง เพื่อประกอบการวินิจฉัย โดยหมอพืชจะประมวลข้อมูลต่าง ๆ และวิเคราะห์สาเหตุที่มีความเป็นไปได้มากที่สุดที่ทำให้พืชเกิดอาการผิดปกตินั้น ๆ โดยอาศัยข้อมูลทางวิชาการอ้างอิงด้วยเสมอ

“

“ หมอพืช (กรมส่งเสริมการเกษตร) คือ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่ปฏิบัติงานอยู่ในทุกระดับ โดยได้รับการพัฒนาศักยภาพให้มีความรู้ และความสามารถในการให้บริการ วินิจฉัยอาการผิดปกติของพืช รวมถึงสามารถให้คำแนะนำการแก้ปัญหาให้กับเกษตรกรได้ โดยจะปฏิบัติงาน ณ คลินิกพืช ตามสถานที่ต่าง ๆ ที่เกษตรกรสามารถเข้าถึงได้”

”

ความรู้ที่หมอพืชต้องมี

1 อาการผิดปกติของพืช และการวินิจฉัยศัตรูพืช

2 การจัดการศัตรูพืช

3 การให้บริการคลินิกพืช

กรมส่งเสริมการเกษตรโดยกองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย ได้ขับเคลื่อนการดำเนินงานคลินิกพืชโดยการสร้างและพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ระดับพื้นที่ทั้งจังหวัดและอำเภอให้เป็นหมอพืช โดยจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเจ้าหน้าที่อารักขาพืช หลักสูตร การเป็นหมอพืชและการดำเนินงานคลินิกพืชขึ้น ซึ่งดำเนินการมาตั้งแต่ปี 2562 จนถึงปัจจุบัน สามารถอบรมให้เจ้าหน้าที่ได้ครบทั้ง 77 จังหวัด 882 อำเภอ โดยเจ้าหน้าที่ผู้ผ่านการอบรมจะมีความรู้ในเรื่อง

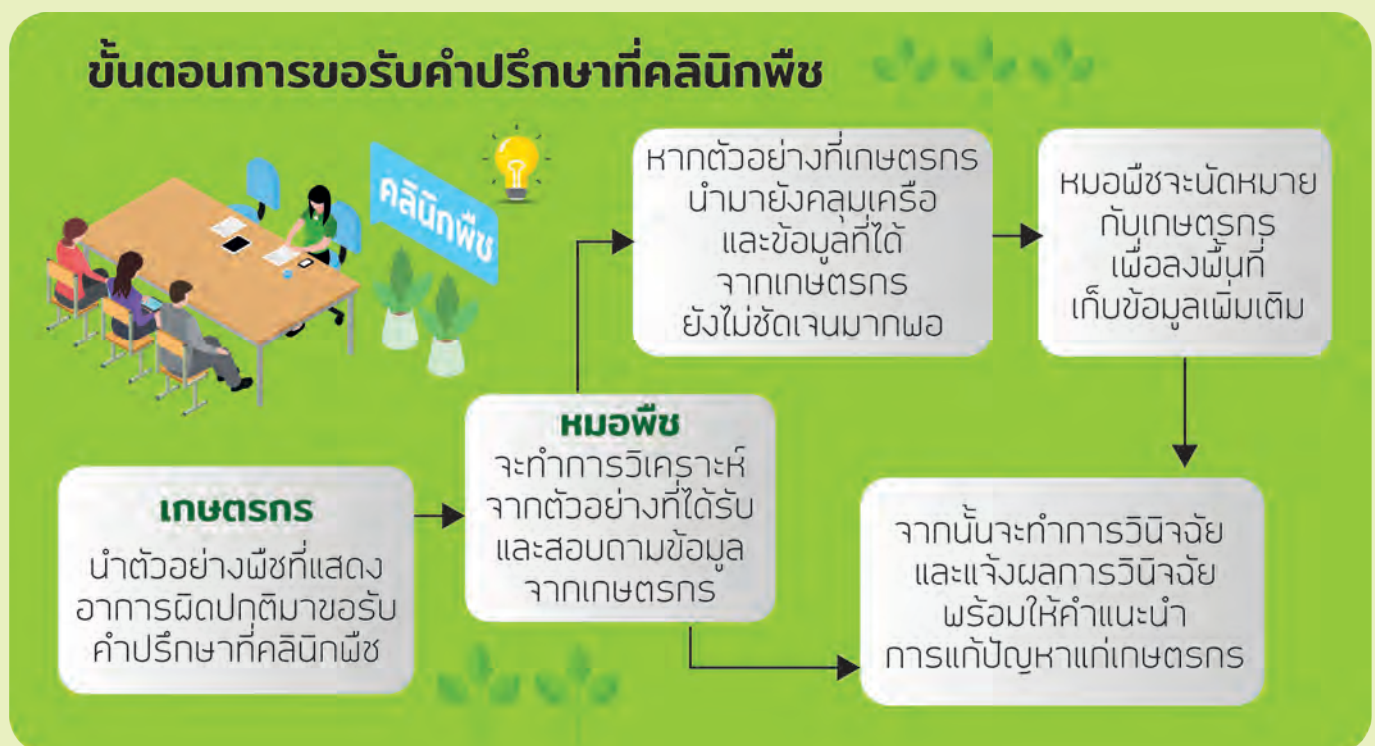
1. อาการผิดปกติของพืชและการวินิจฉัยอาการผิดปกติของพืช ทำให้ระบุได้ว่าอาการผิดปกติที่พบบนต้นพืชมีสาเหตุมาจากอะไร และสามารถพิจารณาตัดสินใจเลือกใช้วิธีการจัดการที่เหมาะสมต่อไปได้
2. การจัดการศัตรูพืช โดยเน้นการจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสานเป็นหลัก ได้แก่ วิธีการทางเกษตรกรรม การควบคุมศัตรูพืชด้วยวิธีกล วิธีฟิสิกส์ และชีววิธี รวมถึงการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชอย่างถูกต้องปลอดภัย
3. การให้บริการคลินิกพืช ได้แก่ การสัมภาษณ์และรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกร การเก็บตัวอย่าง และการถ่ายภาพเพื่อประกอบการวินิจฉัย

ดังนั้น หมอพืชกรมส่งเสริมการเกษตรจึงสามารถให้บริการคลินิกพืชได้อย่างมั่นใจ ผลการวินิจฉัยมีความถูกต้องและน่าเชื่อถือ โดยเฉพาะปัญหาอาการผิดปกติของพืชที่เกษตรกรมักพบเป็นประจำในพื้นที่ ส่วนปัญหาอาการผิดปกติของพืชที่ยังไม่สามารถหาข้อสรุปได้ จะถูกส่งต่อให้หมอพืชในเครือข่ายคลินิกพืชระดับต่าง ๆ ช่วยวิเคราะห์หาสาเหตุหรือคำตอบต่อไป หลังจากนั้นหมอพืชจะพิจารณาให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการแก้ปัญหาแก่เกษตรกร ซึ่งคำแนะนำที่เกษตรกรนั้นจะอยู่บนพื้นฐานสำคัญ 5 ประการ คือ

- 1) เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพ
- 2) เป็นวิธีการที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่
- 3) เป็นวิธีการที่เกษตรกรสามารถปฏิบัติได้
- 4) เป็นวิธีการที่มีความคุ้มค่าในด้านค่าใช้จ่าย
- 5) เป็นวิธีการที่มีความปลอดภัยต่อตัวเกษตรกร สภาพแวดล้อม และผู้บริโภค

การให้บริการของหมอพืชในรูปแบบนี้จะเป็นการให้บริการที่ค่อนข้างรวดเร็ว เกษตรกรไม่ต้องรอนาน หรือเรียกได้ว่าเป็นการดำเนินการให้บริการแบบเบ็ดเสร็จในจุดเดียว และเป็นบริการที่เกษตรกรไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ในการขอรับบริการ โดยเริ่มจาก เกษตรกรนำตัวอย่างพืชที่แสดงอาการผิดปกติมาขอรับคำปรึกษาที่คลินิกพืช หมอพืชจะทำการวิเคราะห์จากตัวอย่างที่ได้รับและสอบถามข้อมูลจากเกษตรกร หากตัวอย่างที่เกษตรกรนำมายังคงคลุมเครือและข้อมูลที่ได้จากเกษตรกรยังไม่ชัดเจนมากพอ หมอพืชจะนัดหมายกับเกษตรกรเพื่อลงพื้นที่เก็บข้อมูลเพิ่มเติม จากนั้นจะทำการวินิจฉัยและแจ้งผลการวินิจฉัยพร้อมให้คำแนะนำการแก้ปัญหาแก่เกษตรกร

สถานที่ให้บริการคลินิกพืช หมอพืชจะจัดทำแผนการให้บริการเกษตรกร ฝน คลินิกพืช ซึ่งตั้งอยู่ที่ศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืช สำนักงานเกษตรจังหวัด หรือสำนักงานเกษตรอำเภอ และรวมถึงสถานที่ที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบ เช่น ศูนย์เรียนรู้ต่าง ๆ โดยหมอพืชจะกำหนดแผนการ ให้บริการที่ชัดเจนทั้งวัน เวลา สถานที่ และประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรทราบ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่เกษตรกรที่จะมาขอรับบริการ โดยเกษตรกรสามารถ นำตัวอย่างพืชที่แสดงอาการผิดปกติพร้อมข้อมูลการปลูก การดูแลรักษา มาขอรับการบริการจากหมอพืชได้ตามแผนการให้บริการที่หมอพืชได้ ประชาสัมพันธ์ไว้

คลินิกพืช **รับบริการ**

เปิดทุกวัน **จันทร์ - ศุกร์**
เวลา 08.30 - 16.30 น.

- ✓ วินิจฉัยศัตรูพืช
- ✓ ปรึกษาปัญหาศัตรูพืช
- ✓ แนะนำการจัดการศัตรูพืช
- ✓ สนับสนุนศัตรูธรรมชาติ

โปรดนำตัวอย่างศัตรูพืชมาด้วย

ศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืช จังหวัดบุรีรัมย์

ในด้านเครือข่ายการให้บริการคลินิกพืช กรมส่งเสริมการเกษตร จะมีอยู่ทุกระดับ ประกอบด้วย

1. คลินิกพืชระดับภาค คือ คลินิกพืชที่เป็นศูนย์กลางการวินิจฉัย และการจัดการฯ ในระดับภูมิภาค ที่ทำการหลักอยู่ที่ศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืช 9 ศูนย์ (9 ภูมิภาค) มีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรของศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืช ทำหน้าที่เป็นหมอพืชสามารถวินิจฉัยอาการผิดปกติของพืชได้ในพืชทั่วไป และสามารถวินิจฉัยได้ทั้งในภาคสนามและในระดับห้องปฏิบัติการ เมื่อต้องการยืนยันผลของชื่อสกุล (genus) ในบางเชื้อสาเหตุ สามารถให้คำแนะนำการจัดการได้ครอบคลุมทุกด้าน และมีชีวภัณฑ์พื้นฐานที่จำเป็นสนับสนุนการควบคุม

2. คลินิกพืชระดับจังหวัด คือ คลินิกพืชที่เป็นศูนย์กลางการวินิจฉัย และการจัดการฯ ในระดับจังหวัด ที่ทำการหลักอยู่ที่กลุ่มอารักขาพืช สำนักงานเกษตรจังหวัด 77 จังหวัด โดยมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรของกลุ่มอารักขาพืช สำนักงานเกษตรจังหวัด ทำหน้าที่เป็นหมอพืช สามารถวินิจฉัยอาการผิดปกติของพืชเศรษฐกิจที่มีการปลูกในจังหวัดโดยใช้การวินิจฉัยภาคสนาม สามารถให้คำแนะนำการจัดการได้ครอบคลุมทุกด้าน มีชีวภัณฑ์บางชนิดสนับสนุนการควบคุม หากตัวอย่างใดไม่สามารถวินิจฉัยได้ จะทำการส่งตัวอย่าง ข้อมูล และภาพถ่ายให้กับคลินิกพืชระดับภาคช่วยวินิจฉัย และติดตามผลการวินิจฉัยเพื่อแจ้งเกษตรกรหรือผู้ขอรับบริการต่อไป

3. คลินิกพืชระดับอำเภอ คือ คลินิกพืชที่เป็นศูนย์กลางการวินิจฉัยและการจัดการฯ ในระดับอำเภอ ที่ทำการหลักอยู่ที่สำนักงานเกษตรอำเภอ 882 อำเภอ โดยมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรของสำนักงานเกษตรอำเภอ ทำหน้าที่เป็นหมอพืชสามารถวินิจฉัยอาการผิดปกติของพืชเศรษฐกิจที่มีการปลูกในอำเภอโดยใช้การวินิจฉัยภาคสนาม และสามารถให้คำแนะนำได้ครอบคลุมทุกด้านโดยมีหมอพืช

ของคลินิกพืชระดับจังหวัดเป็นที่เลี้ยงให้คำแนะนำ และหากตัวอย่างใดไม่สามารถวินิจฉัยได้หรือไม่แน่ใจ จะทำการส่งตัวอย่าง ข้อมูล และภาพถ่าย ให้กับคลินิกพืชระดับจังหวัดช่วยวินิจฉัย และติดตามผลการวินิจฉัยเพื่อแจ้งเกษตรกรหรือผู้ขอรับบริการต่อไป

4. คลินิกพืชระดับตำบล คือ

คลินิกพืชสาขาของคลินิกพืชระดับอำเภอ เน้นการให้บริการในพื้นที่ เช่น ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน หรือที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบล หรือสถานที่ใดที่หนึ่งของตำบลที่เกษตรกรหรือผู้รับบริการเดินทางมาติดต่อได้สะดวก โดยมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่รับผิดชอบตำบลนั้น ๆ หรือที่เรียกว่าเกษตรกรตำบลเป็นหมอพืช ซึ่งจะมีความใกล้ชิดกับเกษตรกรมากที่สุด ในขณะที่ สามารถวินิจฉัยอาการผิดปกติของพืชเศรษฐกิจที่มีการปลูกในตำบลโดยใช้การวินิจฉัยภาคสนาม และสามารถให้คำแนะนำได้ และหากตัวอย่างใดไม่สามารถวินิจฉัยได้หรือไม่แน่ใจ จะนำตัวอย่างข้อมูล และภาพถ่าย มาร่วมกันวิเคราะห์ วินิจฉัย ในคลินิกพืชระดับอำเภอ และนำผลการวินิจฉัยเพื่อแจ้งผู้ขอรับบริการต่อไป

“

“ในอนาคตกรมส่งเสริมการเกษตร มีแผนขยายเครือข่ายการให้บริการ เพื่อให้ครอบคลุมพื้นที่ในระดับหมู่บ้าน ซึ่งจะเป็นอีกก้าวหนึ่งของการขยายเครือข่ายการให้บริการของหมอพืช”

”

ในอนาคตกรมส่งเสริมการเกษตรโดยกองส่งเสริมการอารักขาพืช และจัดการดินปุ๋ยมีแผนขยายเครือข่ายการให้บริการเพื่อให้ครอบคลุมพื้นที่ในระดับหมู่บ้าน ซึ่งจะเป็นอีกก้าวหนึ่งของการขยายเครือข่ายการให้บริการของหมอพืช โดยจะพัฒนาเกษตรกรเครือข่ายด้านการเกษตร ได้แก่ สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนและอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านให้เป็นหมอพืชระดับหมู่บ้าน สามารถเป็นที่ปรึกษาเกี่ยวกับการจัดการโรคพืชประจำถิ่น และเป็นผู้ช่วยหมอพืชระดับตำบลในการเก็บข้อมูลในพื้นที่ที่จำเป็นสำหรับการวินิจฉัยการแนะนำ ส่งต่อเทคโนโลยีการจัดการไปสู่เกษตรกรในหมู่บ้าน รวมถึงติดตามผลการจัดการ ซึ่งจะช่วยให้การแก้ไขปัญหาอาการผิดปกติของพืชมีประสิทธิภาพ และเข้าถึงเกษตรกรได้มากขึ้นต่อไป ■

การส่งเสริมกัญชง พืชเศรษฐกิจในอนาคต

กัญชง จัดเป็นพืชเส้นใยที่มีคุณภาพ มีคุณสมบัติ ความเหนียวสูง มีค่าการต้านแรงดึงสูง ยืดหยุ่น ทนทาน แข็งแรง ให้เส้นใยที่ยาว ปลูกและดูแลรักษาง่าย ใช้น้ำและปุ๋ยน้อย ปลูกได้ในทุกสภาพอากาศ โรค แมลงและวัชพืชมิน้อย นำไปใช้ประโยชน์ได้ทุกส่วน เช่น เปลือก/เส้นใยทำผลิตภัณฑ์สิ่งทอ แกนลำต้นทำวัสดุก่อสร้าง เมล็ด มีคุณค่าทางโภชนาการสูงทำผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มสำอาง และใบสามารถสกัดทำเป็นยารักษาโรค ทำให้มีการใช้ประโยชน์กัน มากและมีมีการวิจัยและพัฒนามากมาย ปัจจุบันมีประเทศต่าง ๆ มากกว่า 30 ประเทศ ที่ผลิตกัญชงในเชิงอุตสาหกรรม เช่น จีน ฝรั่งเศษ ออสเตรเลีย อังกฤษ เดนมาร์ก ฟินแลนด์ อียิปต์ เป็นต้น

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงสนพระทัย ผลผลิตจากกัญชงเป็นอย่างมาก ทรงมีพระราชดำริให้พัฒนาการใช้ประโยชน์ของ เส้นใยกัญชง เพื่อส่งเสริมให้ชาวเขาใช้ประโยชน์ ในครัวเรือนและพัฒนาเป็นพืชเศรษฐกิจ สร้างอาชีพ สร้างรายได้ และเป็นการอนุรักษ์ ภูมิปัญญาของชาวไทยภูเขาเผ่าม้งด้วย โดย ได้มีพระราชเสาวนีย์ให้มีการศึกษาการเพาะ ปลูกกัญชงอย่างจริงจังในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 ดังเช่นตัวอย่างพระราชเสาวนีย์ ดังนี้

“...โดยเฉพาะกัญชง ให้พิจารณาข้อดี และคัดเลือกที่ไม่เป็นประโยชน์ออกไป ก็จะ ส่งเสริมให้เป็นพืชเศรษฐกิจได้ เพราะให้ เส้นใยที่มีคุณภาพ”

วันที่ 27 มกราคม 2546 ในพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยแม่เกียง ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

“...สมเด็จพระราชา และ ส่งเสริมให้ เกษตรกรชาวเขาปลูกกัญชง เพื่อใช้เส้นใย ผลิตเครื่องนุ่งห่ม และจำหน่ายเป็นรายได้”

วันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2548 ในพื้นที่ดอยผาหม่น จังหวัดเชียงราย

ต่อมาเมื่อมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2553 เห็นชอบร่างแผน ปฏิบัติการพัฒนากัญชง บนพื้นที่สูงระยะ 5 ปี (พ.ศ.2553 - 2557) ตามที่สำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเสนอ มอบหมายให้กระทรวง เกษตรและสหกรณ์ โดยสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) (สวพส.) เป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลักในการประสานหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อบรรจุแผนงาน/ โครงการ ตามแผนปฏิบัติการนี้

การดำเนินงานโครงการพัฒนากัญชงบนพื้นที่สูง เขตภาคเหนือ

กรมส่งเสริมการเกษตรได้จัดทำโครงการพัฒนากัญชงบนพื้นที่สูงเขต ภาคเหนือ เพื่อเป็นการสนับสนุนแผนปฏิบัติการพัฒนากัญชงบนพื้นที่สูงฯ โดยได้อนุมัติโครงการและจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานแก่ ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร (เกษตรที่สูง) จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน และจังหวัดตาก ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2554 – จนถึงปัจจุบัน เน้นส่งเสริมการผลิต ดำเนินงาน 5 กิจกรรม ได้แก่

- 1) กิจกรรมถ่ายทอดเทคโนโลยีการปลูกและการผลิตเส้นใยจากกัญชง
- 2) กิจกรรมแปลงเรียนรู้เพื่อเป็นต้นแบบสำหรับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และฝึกปฏิบัติ
- 3) แปลงทดสอบพันธุ์
- 4) ศึกษาดูงานการแปรรูปเส้นใยกัญชงและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ เพื่อเชื่อมโยงการตลาด
- 5) ส่งเสริมแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม

ในห้วงที่ผ่านมา กรมส่งเสริมการเกษตร มุ่งเน้นส่งเสริมการแปรรูปเส้นใย กัญชงเพื่อเพิ่มมูลค่า โดยถ่ายทอดความรู้วิธีการปฏิบัติที่ถูกต้อง เนื้อหาวิชาการ ที่ถ่ายทอดความรู้ ได้แก่ ความรู้ทั่วไปในการปลูก การดูแลรักษา การผลิตเส้นใย การย้อมสี และการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากกัญชง การย้อมสีเส้นใยจากกัญชง และผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เกษตรกรที่เข้าร่วมกิจกรรมได้รับความรู้ความเข้าใจและ สามารถนำไปปฏิบัติได้ด้วยตนเอง ปัญหาอุปสรรคจากการดำเนินงาน พบว่า เกษตรกรเป็นคนไทยเชื้อสายม้ง พูดภาษาถิ่น ดำเนินชีวิตแบบดั้งเดิม ดังนั้น การยอมรับกระบวนการผลิตแบบสมัยใหม่และเรียนรู้ ต้องใช้ระยะเวลา ในการทำความเข้าใจ

แต่อย่างไรก็ตาม การแปรรูปเส้นใยกัญชงเพื่อเพิ่มมูลค่า เกษตรกรที่ กรมส่งเสริมการเกษตรดูแลอยู่ ยังมีความรู้เรื่องการแปรรูปเส้นใยไม่มาก การผลิตเส้นใย การเขียนลาย การทอผ้าเป็นไปในรูปแบบดั้งเดิม เพื่อใช้ประโยชน์ ตามความเชื่อของชนเผ่า ยังไม่มีการผลิตในเชิงการค้า ดังนั้น จึงได้นำเกษตรกร ศึกษาดูงานการแปรรูปเส้นใยกัญชงและการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อเชื่อมโยงการตลาด จัดตั้งกลุ่มแปรรูปเส้นใยกัญชงให้สมาชิกได้ใช้ประโยชน์วัสดุอุปกรณ์ร่วมกัน อีกทั้ง ในพื้นที่มักจะมีกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเข้ามาศึกษาดูงานเกี่ยวกับกัญชง อยู่เสมอ จึงได้วางแผนจัดทำแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม ซึ่งจะจัดแสดงวิถีชีวิตและ วัฒนธรรมชุมชนที่เกี่ยวข้องกับกัญชง เพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยวอีกทางหนึ่ง

สาระน่ารู้ในการขึ้นทะเบียนขออนุญาตปลูกกัญชง

การปลูกกัญชงในพื้นที่ที่ได้รับอนุญาต ผู้ปลูกจะต้องขึ้นทะเบียนขออนุญาตการผลิต จำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครอง และการใช้ประโยชน์ ซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภทที่ 5 เฉพาะกัญชง โดยต้องยื่นขออนุญาต ณ ท้องที่ที่สถานที่ผลิต จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองนั้นตั้งอยู่ โดยในเขตกรุงเทพมหานคร ให้ยื่น ณ กองควบคุมวัตถุเสพติด สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข ส่วนในท้องที่จังหวัดอื่น ให้ยื่น ณ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด เพื่อเสนอคำขออนุญาตต่อคณะกรรมการที่ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งหรือมอบหมายให้พิจารณาและเสนอความเห็นต่อผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วเสนอคำขออนุญาตพร้อมด้วยความเห็นมายังสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการต่อไป

เมื่อได้รับอนุญาตแล้ว ต้องปลูกกัญชงในสถานที่ที่กำหนดไว้ในหนังสือสำคัญเท่านั้น โดยการปลูกทุกครั้งต้องใช้เมล็ดพันธุ์จากผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์รับรองที่ได้รับอนุญาต และใช้เมล็ดพันธุ์ดังกล่าวได้เพียงฤดูกาลเพาะปลูกเดียวเท่านั้น

กัญชง พืชเศรษฐกิจในอนาคต

กัญชง สามารถเจริญเติบโตได้ดีในดินทุกชนิด และทุกสภาพอุณหภูมิ แต่ดีที่สุด ในสภาพแวดล้อมที่มีความชื้นสูงและอุณหภูมิระหว่าง 14 - 27 องศาเซลเซียส ในช่วงเวลาเพาะปลูก 6 สัปดาห์แรก ต้นกล้ามีความต้องการปริมาณน้ำหรือน้ำฝนจึงจะเจริญเติบโตได้ดี โดยกัญชงจะปลูกระหว่างต้นเดือนมีนาคมถึงปลายเดือนพฤษภาคม ทั้งนี้จะขึ้นอยู่กับพื้นที่และปริมาณน้ำฝนในแต่ละภูมิภาค โดยทั่วไป กัญชงจะทนต่อสภาพแห้งแล้งได้ในระดับหนึ่ง แต่หากมีความแห้งแล้งมากจะทำให้ผลผลิตน้อยลง

เมล็ดงอกและเจริญเติบโตได้ดีในดินร่วนซุย ความลึกของการฝังเมล็ดที่เหมาะสมอยู่ระหว่าง 2 - 4 เซนติเมตร ระยะห่างระหว่างแถว 6 - 15 เซนติเมตร จะงอกขึ้นได้ภายใน 8 - 14 วัน จากนั้น ต้นกล้าจะเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว เพียง 90 - 120 วัน ก็จะทำให้ดอกติดเมล็ด สามารถเก็บเกี่ยวนำไปใช้ประโยชน์ได้โดยปกติอัตราของเมล็ดต่อพื้นที่ที่เหมาะสม ประมาณ 6 - 20 กิโลกรัมต่อไร่ หรือ 200 - 750 ต้นต่อตารางเมตร

การเก็บเกี่ยวกัญชงของชาวเขาทางภาคเหนือ นิยมใช้เส้นใยจากลำต้นของต้นเพศผู้ที่ออกดอกใหม่ มีอายุระหว่าง 3 - 4 เดือน เนื่องจากจะเป็นช่วงที่เส้นใยมีความเหนียวที่สุด เบาและเป็นสีขาว เหมาะสำหรับการใช้เป็นเส้นใยทอผ้า จากคุณสมบัติเด่นของกัญชง คือ เป็นเส้นใยที่มีความยืดหยุ่นสูง ทนทาน แข็งแรง มีความสามารถในการซึมซับน้ำ รวมทั้งระบายความชื้นได้ดี และด้วยโครงสร้างของเส้นใยที่มีรูพรุนจึงทำให้สวมใส่เย็นสบายในฤดูร้อน และอบอุ่นในฤดูหนาว

วิธีการผลิตผ้าใยกัญชงเพื่อทอผ้า

การผลิตผ้าใยกัญชงเพื่อทอผ้าของชนเผ่าม้ง ต้องผ่านขั้นตอนมาก (ประมาณ 20 ขั้นตอน) ในแต่ละขั้นตอน มีความละเอียดและพิถีพิถัน ใช้ระยะเวลาสั้น ผู้ที่ผลิตเส้นใยกัญชงส่วนใหญ่ เป็นวัยกลางคน และควรเป็นคนใจเย็นอย่างมาก ตัวอย่างขั้นตอนการผลิตเส้นใยกัญชง

ประโยชน์ของกัญชง

การปลูกกัญชง เกิดประโยชน์ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม เพราะปลูกง่าย ใช้น้ำและพื้นที่น้อย ไม่ต้องใช้สารกำจัดวัชพืชและศัตรูพืช แต่ผลตอบแทนสูงมาก สามารถผลิตเป็นสินค้าต่าง ๆ ได้มากกว่า 25,000 ชนิด เช่น กระดาษ สิ่งทอ เสื้อเกราะ วัสดุก่อสร้าง อาหาร สี ยา น้ำมันหมึก และเชื้อเพลิง เป็นต้น โดยมีข้อดี ดังนี้

- 1) เส้นใย สิ่งทอ : เส้นใยกัญชงแข็งแรงและนุ่มกว่าฝ้ายถึง 2 เท่า ใช้น้ำและปุ๋ยน้อยกว่าฝ้าย เจริญเติบโตได้ดี ในทุกสภาพดิน/อุณหภูมิ ไม่เกิดโรคราน้ำค้าง
- 2) กระดาษและวัสดุก่อสร้าง : ตั้งแต่ที่ขูดจนกระทั่งกระดาษแข็ง ผลิตภัณฑ์กระดาษกัญชงมีคุณภาพสูง กว่ากระดาษที่ทำจากต้นไม้ มีอายุได้หลายร้อยปี สามารถ recycle ได้หลายครั้ง หรือนำมาใช้แทนอิฐบล็อกในงานวัสดุก่อสร้าง
- 3) สารทดแทนพลาสติก : กัญชงมีความทนทานและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- 4) อาหาร : เมล็ดกัญชง มีโปรตีนสูงที่มีคุณค่าทางโภชนาการมาก สามารถผลิตเป็นอาหารต่าง ๆ ได้มากมาย เช่น เต้าหู้ ไอศกรีม นม เป็นต้น
- 5) น้ำมัน : เมล็ดกัญชงสามารถนำมาผลิตน้ำมันดีเซล สารเคลือบเงา ผงซักฟอก หมึก และน้ำมันหล่อลื่น

กัญชง (hemp) เป็นพืชที่ปลูกง่าย และสามารถผลิตในเชิงพาณิชย์ได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย ให้ผลตอบแทนดี มีคุณประโยชน์หลากหลายด้าน นับเป็นพืชเศรษฐกิจในอนาคตอีกชนิดหนึ่งที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง ■

ชายคา DOAE

เรียบเรียง : สุรนนท์ หล้าวีร์ สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี

ข้อมูล-ภาพ : กลุ่มเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ กลุ่มโสตทัศนูปกรณ์ สำนักงานเลขาธิการกรม

เมื่อวันที่ 6 กันยายน 2564 นายเข้มแข็ง ยุติธรรมดำรง อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร พร้อมด้วยนางกุลฤติ พัฒนะอิ่ม รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร และนายจจร เราประเสริฐ รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร เข้าพิธีรับเครื่องหมาย “รักษาดินแดนอิงชีพ” ต่อหน้าพระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ณ ห้องประชุม 7 กรมส่งเสริมการเกษตร ซึ่งกองบัญชาการกองอาสารักษาดินแดน ได้พิจารณามอบให้ผู้ที่ทำคุณประโยชน์ต่อประเทศชาติเป็นส่วนรวม

เมื่อวันที่ 1 กันยายน 2564 นายเข้มแข็ง ยุติธรรมดำรง อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร เข้าร่วมการประชุมเฉพาะกิจ ผ่านระบบ Video conference ณ ห้องประชุมศูนย์ปฏิบัติการกรมส่งเสริมการเกษตร เพื่อให้ข้อคิดเห็นการบริหารจัดการผลไม้ ปี 2564 ร่วมวิเคราะห์จุดอ่อนหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นตลอดห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) รวมทั้งหาข้อเสนอนะที่ที่เหมาะสมสำหรับการบริหารจัดการผลไม้ในฤดูกาลผลิตหน้า เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการพัฒนาและบริหารจัดการผลไม้ (Fruit Board)

เมื่อวันที่ 13 กันยายน 2564 นางกุลฤติ พัฒนะอิ่ม รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร เป็นประธานการประชุมคณะกรรมการบริหารการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตร ครั้งที่ 2/2564 ผ่านระบบ Video conference ณ ห้องประชุม 4/1 กรมส่งเสริมการเกษตร ร่วมกับหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อติดตามผลการดำเนินงานและพิจารณาโครงการที่ขอรับสนับสนุนงบประมาณ

เมื่อวันที่ 8 กันยายน 2564 นายจร เราประเสริฐ รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร เป็นประธาน การประชุมหารือเพื่อชี้แจงรายละเอียดโครงการผลิตขยายต้นพันธุ์ฟ้าทะลายโจร และโครงการผลิตพืชพันธุ์ดีเพื่อ สำรองใช้ในกรณีช่วยเหลือเกษตรกรผู้ประสบภัยและใช้ในภารกิจของกรมส่งเสริมการเกษตร ผ่านระบบ Video conference เพื่อผลิตพืชพันธุ์ดีช่วยเหลือเกษตรกรและประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติ รวมทั้ง สถานการณ์การแพร่ระบาด ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

เมื่อวันที่ 3 กันยายน 2564 นางอัญชลี สุวจิตตานนท์ รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร เข้าร่วมการประชุมคัดเลือกสำนักงานเกษตรจังหวัดดีเด่น ประจำปี 2564 ผ่านระบบ Video conference เพื่อเป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรและหน่วยงานในสังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรเกิดการพัฒนา และสร้างผลงานดีเด่นที่ได้รับการยกย่องเผยแพร่เกียรติคุณ รวมทั้ง เกิดความภาคภูมิใจในการร่วมแรงร่วมใจและสนับสนุนการปฏิบัติงาน

เมื่อวันที่ 6 กันยายน 2564 นายนวนิตย์ พลเคน รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร เป็นประธานเปิดการสัมมนาพัฒนาแนวทางการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ครั้งที่ 3/2564 ผ่านระบบ Video conference ณ ห้องประชุมศูนย์ปฏิบัติการกรมส่งเสริมการเกษตร เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาทักษะความรู้เกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการตลาดของวิสาหกิจชุมชน และเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่เชื่อมโยงกับ BCG โมเดล ซึ่งเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจแบบองค์รวม และ SDGs การพัฒนาที่ยั่งยืน

ทำความรู้จัก “ผลไม้อัตลักษณ์ภาคใต้” ตอนที่ 4 (ตอนจบ) :

ลองกองต้นหยงมัส สุดยอดผลไม้แห่งเมืองนรา และ จำปาตะของดีเมืองสตูล

“อัตลักษณ์ผลไม้” หรือ ผลไม้ประจำถิ่นหลายชนิด ล้วนแล้วแต่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจตามบริบทของแต่ละพื้นที่ คอลัมน์เกษตรอัตลักษณ์ฉบับนี้ จึงขอแนะนำผลไม้ประจำถิ่นจากภาคใต้ของประเทศไทย ดินแดนที่เป็นแหล่งเพาะปลูกผลไม้รสชาติดีอย่าง **“ลองกองต้นหยงมัส”** และ **“จำปาตะของ”**

ลองกองต้นหยงมัส (ลองกองนราธิวาส) : สุดยอดผลไม้แห่งเมืองนรา

จากตำนานเล่าขานสืบต่อกันมาจนถึงที่มาของ “ลองกอง” ในภาคใต้ ซึ่งถูกค้นพบโดยบังเอิญจากควาญช้างของเจ้าเมืองลือแฉะ (เมืองระแงะ) ในขณะเดินป่า จึงได้นำออกมาเพื่อถวายให้กษัตริย์ในสมัยนั้นได้เสวย แต่ด้วยลักษณะธรรมชาติของลองกองเมื่อสุกเต็มที่จะร่วงหล่นง่าย ไม่เป็นช่อ ควาญช้างจึงต้องอุ้มประคองผลไม้ชนิดนี้ลงจากเขาอย่างทะนุถนอม จึงเป็นที่มาของ คำว่า “ตุง” ในภาษามลายูท้องถิ่น ซึ่งหมายถึง “อุ้ม” หรือ “บุงวางตุง” หมายถึง “ลูกอุ้ม” และเรียกต่อกันมาเป็นเวลามากกว่า 200 ปี จาก “ตุง” กลายเป็น “ลองกอง” ในปัจจุบัน

ลองกองต้นหยงมัส (ลองกองนราธิวาส) ลองกองพันธุ์พื้นเมือง มีแหล่งกำเนิดอยู่ที่จังหวัดนราธิวาส ดินแดนปลายด้ามขวานของประเทศไทย เริ่มแรกได้นำมาปลูก ณ บ้านซีโป ตำบลเฉลิม อำเภอระแงะ จากนั้นได้ขยายพันธุ์มาปลูกในพื้นที่ตำบลต้นหยงมัส อำเภอระแงะ พัฒนาสายพันธุ์จนเป็นที่ยอมรับด้านรสชาติความอร่อยที่เป็นเอกลักษณ์ จังหวัดนราธิวาส มีลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นป่าและภูเขา ลักษณะภูมิอากาศเป็นมรสุมเขตร้อน (แบบร้อนชื้น) ดินเป็นดินร่วนปนทราย มีอินทรีย์วัตถุค่อนข้างสูง ด้วยสภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ มีความชื้นสูง และมีปริมาณฝนมาก ทำให้ลองกองต้นหยงมัส มีเนื้อแห้งแตกต่างจากการปลูกในพื้นที่อื่น

ลองกองจากที่มีลักษณะเด่นเฉพาะตัว คือ รูปทรงค่อนข้างกลมหรือเหมือนหยดน้ำ เมื่อผลสุกผิวจะเป็น สีเหลืองทอง บนผิวเปลือกจะมีตุ่มนูนเล็กๆ เป็นต่อมน้ำหวาน เปลือกไม่มียางและล่อนออกจากเนื้อได้ง่าย เนื้อสีเป็นแก้วและแห้ง เมล็ดลีบเล็กจนถึงไม่มีเมล็ด รสชาติหวานและมีกลิ่นหอมชวนรับประทาน ระยะเวลาที่ออกสู่ตลาดในช่วงเดือนสิงหาคม – กันยายน ของทุกปี ซึ่งจะออกช้ากว่าลองกองในพื้นที่ภาคอื่น ๆ

จำปาอะสตูล : หอมหวานชวนลอง เนื้อเหลือง กอวยวงใหญ่ ผลไม้ปลอดภัย จำปาอะสตูล

การปลูกจำปาอะสตูล สันนิษฐานว่าปลูกกันมานานก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 (พ.ศ.2483-2489)พบหลักฐานในพื้นที่อำเภอควนโดนมีต้นจำปาอะสตูลอายุมากกว่า 80 ปี ในช่วงแรกๆ นิยมปลูกในบริเวณบ้าน เป็นสวนผสมผสานไว้บริเวณในครัวเรือน ภายหลังการจัดประกวดพันธุ์จำปาอะสตูล ในงานวันจำปาอะสตูลจังหวัดสตูล เมื่อปี พ.ศ.2537 เกษตรกรและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ทำการคัดเลือกสายพันธุ์ ที่ได้รับรางวัลจากการประกวดในงาน มาตั้งชื่อพันธุ์ ขยายพันธุ์ และจำหน่ายพันธุ์เชิงพาณิชย์ โดยจำปาอะสตูลพันธุ์การค้าที่ได้มีการตั้งชื่อพันธุ์และเผยแพร่แล้วมีจำนวน 6 พันธุ์ ได้แก่ **ขวัญสตูล, ทองเกษตร, วังทอง, สตูลสีทอง, ดอกโดน และน้ำดอกไม้อ่าง** อย่างไรก็ตาม ยังมีจำปาอะสตูลพันธุ์พื้นเมืองที่ยังไม่ได้ตั้งชื่อ และไม่เป็นที่รู้จักอีกเป็นจำนวนมาก โดยแต่ละพันธุ์มีลักษณะเด่นแตกต่างกันออกไป

จำปาอะสตูล เป็นไม้ผลอัดลักษณะประจำถิ่น ที่สร้างชื่อเสียงและเป็นพืชเศรษฐกิจของจังหวัดสตูล มีแหล่งปลูกสำคัญในพื้นที่อำเภอควนโดนและอำเภอควนกาหลง และกระจายในทุกอำเภอ มีหลากหลายสายพันธุ์ กระจายอยู่ในแต่ละพื้นที่ และรสชาติแตกต่างจากแหล่งปลูกอื่นๆ เนื่องจากสภาพภูมิประเทศมีลักษณะเป็นภูเขา มีที่ราบแคบๆ ขนานไปกับชายฝั่งทะเล ส่งผลให้จังหวัดสตูลมีลำน้ำสายสั้นๆ ไหลผ่าน ที่มีต้นน้ำมาจากภูเขา ประกอบกับมีดินที่อุดมสมบูรณ์เต็มไปด้วยแร่ธาตุ จากต้นกำเนิดพวกตะกอนลำน้ำ เนื้อดินเป็นดินร่วน มีน้ำใต้ดิน จึงทำให้พื้นที่เหมาะแก่การปลูกจำปาอะสตูล ส่งผลให้มีรสชาติหวาน กลิ่นหอม เนื้อหนา เมล็ดเล็กและมีสีสวย

ลักษณะเด่นโดยรวมของจำปาอะสตูล คือ ผลมีรูปทรงกระบอกกลมยาว เมื่อผลสุกเปลือกจะนิ่ม สีเปลือกเป็นสีน้ำตาลอมเหลือง เปลือกบาง ผิวตึง หนามเรียบ เมื่อผ่าผลเนื้อจะมีสีเหลืองอมส้ม (สีจำปา) สีเหลืองทอง หรือเหลืองนวล เนื้อหนา เส้นใยน้อยไม่เป็นแฉ่ง มีจำนวนวงต่อผลมาก ยวงใหญ่และติดกับแกนออกมาเกือบหมด แกนยวงเล็ก เมล็ดเล็ก ชั่งน้อย มีรสชาติหวานหอม ไม่ฉ่ำน้ำ มีกลิ่นปานกลาง มีฤดูกาล เก็บเกี่ยวอยู่ในช่วงเดือนกรกฎาคม ถึง สิงหาคม ของทุกปี

ปัจจุบัน ทั้งลองกองต้นหยงมัส (ลองกองนราธิวาส) และจำปาอะสตูล ได้รับการขึ้นทะเบียนรับรองสินค้า “สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย” หรือ GI : Geographical Indication จากกรมทรัพย์สินทางปัญญา โดยคุณภาพหรือชื่อเสียงของสินค้าจะมีความเชื่อมโยงกับแหล่งภูมิศาสตร์ที่มีการผลิตสินค้านั้นไม่ว่าจะเป็นดิน น้ำ อากาศ และ ภูมิปัญญาของชุมชนในท้องถิ่น ซึ่งส่งผลให้สินค้านั้นแตกต่างกับสินค้าประเภทเดียวกันที่ผลิตในแหล่งอื่น สินค้าเกษตรที่ได้รับเครื่องหมาย GI จะช่วยสร้างความมั่นใจแก่ผู้บริโภคว่ามาจากแหล่งผลิตแท้จริง มีคุณภาพ รวมทั้งยังช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจของท้องถิ่น สร้างรายได้ให้กับชุมชนในพื้นที่แหล่งกำเนิดสินค้าอัตลักษณ์ผลไม้เป็นอย่างมาก ■

เพิ่มมูลค่า สร้างรายได้ ด้วย “ผลไม้อัตลักษณ์”

ไบโอชาร์ คุณค่าจากวัสดุทางการเกษตร เพื่อการปรับปรุงบำรุงดิน

การอบรมเชิงปฏิบัติการเจ้าหน้าที่โครงการฯ สำนักงานเกษตรอำเภอ และสำนักงานเกษตรจังหวัด จำนวน 10 จังหวัด

กรมส่งเสริมการเกษตร โดยกองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ยได้ดำเนินการส่งเสริมให้เกษตรกรจัดการดินและปุ๋ยที่ถูกต้องทั้งการผสมรองคอก ไกลบตอซัง เพิ่มอินทรีย์วัตถุในดิน ใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยชีวภาพ ผ่านกลไกของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.) 882 ศูนย์และปี 2564 ได้ดำเนินโครงการศึกษาการจัดการดิน ปุ๋ย และน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อแก้ปัญหาภัยแล้งและลดผลกระทบตอลิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นโครงการตามแผนงานการพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตรเพื่อสนับสนุน

ดิน เป็นปัจจัยหลักในการเป็นแหล่งให้ธาตุอาหาร น้ำ อากาศ แก่ต้นพืช การทำให้ดินเป็นดินที่ดี มีสมบัติที่เหมาะสมทั้งทางกายภาพ เคมี และชีวภาพ นั่นคือ ดินมีโครงสร้างที่ดี มีความร่วนซุย ไม่แข็งแน่นทึบ มีช่องว่าง มีความพรุน ทำให้สามารถอุ้มน้ำ และระบายอากาศได้ดี รากพืชชอบไชไปหาอาหารได้ง่าย มีความอุดมสมบูรณ์ มีธาตุอาหารที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโตของพืชที่เพียงพอต่อความต้องการของพืช มีจุลินทรีย์ที่เป็นประโยชน์เพื่อกิจกรรมในการสร้างอาหารในดิน และสามารถลดจำนวนของจุลินทรีย์ในดินที่เป็นโทษ จะส่งผลให้สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตพืช มีแหล่งน้ำและอาหารในดินให้แก่พืช ต้นพืชแข็งแรง สามารถทนทานต่อความแห้งแล้งและการเข้าทำลายของศัตรูพืช สามารถลดต้นทุนการใช้ปุ๋ยเคมี สารเคมี และลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

การผลิตพืชที่มีคุณภาพได้สถานการณ์ภัยแล้ง ได้รับเงินอุดหนุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) มีเป้าหมายเพื่อมุ่งเน้นให้เกษตรกรตระหนักถึงความสำคัญของดิน นำเทคโนโลยีมาบริหารจัดการอย่างเหมาะสม และนำเศษวัสดุเหลือใช้จากภาคการเกษตร นำกลับมาใช้ประโยชน์ เพื่อใช้ในการจัดการดิน ปุ๋ย และน้ำ อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารจัดการการผลิตพืชในสภาวะที่ต้องเผชิญกับภัยแล้ง ทำให้เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิต ผลผลิตสินค้าได้ ปริมาณและคุณภาพ เพิ่มรายได้ เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน

ถ่านไบโอชาร์จากเปลือกทุเรียน เปลือกกาแฟ กิ่งไม้ ของเกษตรกรจังหวัดชุมพร

ไบโอชาร์ คุณค่าจากวัสดุเหลือใช้ปรับปรุงดิน

ไบโอชาร์หรือถ่านชีวภาพ เป็นถ่านที่ผลิตจากการนำชีวมวลหรือไบโอแมสชนิดต่าง ๆ เช่น กิ่งไม้ ใบไม้ เปลือกผลไม้ มูลสัตว์ หรือวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร เช่น แกลบ ชังข้าวโพด เหย้งมันสำปะหลัง ชานอ้อย ไปเผาหรือไปผ่านกระบวนการเผาในสภาวะที่ไม่มีออกซิเจนหรือมีออกซิเจนอยู่อย่างจำกัด ประโยชน์จากถ่านไบโอชาร์มีมากมาย โดยเฉพาะใช้เป็นวัสดุเพื่อการปรับปรุงดิน ทั้งทางกายภาพ เคมี และชีวภาพ เนื่องด้วยถ่านไบโอชาร์มีสมบัติเด่น ๆ คือ

มีรพุนจำนวนมาก ส่งผลต่อการเป็นที่ย่อยจุลินทรีย์ ทำให้ดินร่วนซุย เห็นผลชัดเจนในดินเหนียว การที่ถ่านชีวภาพมีช่องว่างขนาดเล็กจำนวนมาก จะช่วยอุ้มน้ำ ทำให้ดินมีความชุ่มชื้น ช่วยเพิ่มความเป็นประโยชน์ของน้ำในดิน ช่วยให้ดินจับกันเป็นก้อน เกิดเป็นเม็ดดินได้ โดยเฉพาะดินทราย นอกจากนี้ ถ่านชีวภาพมีสมบัติเป็นต่าง เมื่อใส่ลงในดินกรดหรือดินเปรี้ยวจะช่วยลดระดับความเป็นกรดของดิน เพิ่มการแลกเปลี่ยนประจุบวกของดิน (CEC) ทำให้ดูดธาตุอาหารที่เป็นประจุบวก เช่น โพแทสเซียม แคลเซียม และแมกนีเซียมที่เป็นธาตุอาหารที่พืชต้องการใช้ปริมาณมาก

เผาไบโอแมสให้เป็นไบโอชาร์

ถ่านชีวภาพหรือถ่านไบโอชาร์ได้จากการเผาวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร ซึ่งเป็นชีวมวลหรือไบโอแมส ในเตาที่มีอุณหภูมิ 500 – 700 องศาเซลเซียส จะได้ถ่านไบโอชาร์สำหรับปรับปรุงดิน มีสมบัติที่เหมาะสมทั้งทางกายภาพ เคมี และชีวภาพ นั่นคือ ดินมีโครงสร้างที่ดี มีความร่วนซุย ไม่แข็งแน่นทึบ มีช่องว่างมีความพรุน ทำให้สามารถอุ้มน้ำ และระบายอากาศ ได้ดี รากพืชซอนไซไปหาอาหารได้ง่าย มีความอุดมสมบูรณ์ ลดความเสี่ยงจากการขาดแคลนน้ำในช่วงแล้ง และลดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม ที่สำคัญช่วยลดปริมาณวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรให้เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงบำรุงดิน โดยใช้ร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์ และปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน

เจ้าหน้าที่พร้อมด้วยเกษตรกรจังหวัดกระบี่ ร่วมกันใช้ถ่านชีวภาพในแปลงปลูกชะอม

โครงการศึกษาการจัดการดิน ปุ๋ย และน้ำ อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อแก้ปัญหาภัยแล้ง และลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

ดำเนินการในพื้นที่ 10 จังหวัด ได้แก่ สระแก้ว กระบี่ ร้อยเอ็ด ชุมพร สุโขทัย กาญจนบุรี เพชรบูรณ์ นครพนม นครราชสีมา และบุรีรัมย์ โดยมีการคัดเลือกเกษตรกรที่สมัครใจและความพร้อมที่จะร่วมศึกษาวิจัย มีความพร้อมที่จะต่อยอดขยายผลนำผลการศึกษาไปใช้อย่างกว้างขวาง โดยมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเจ้าหน้าที่ทั้งระดับจังหวัด และอำเภอ ใน 10 จังหวัด เป้าหมาย ได้ทบทวนองค์ความรู้ในการจัดการดิน ปุ๋ย และน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ และมีความรู้กระบวนการวิจัยและวางแผนปฏิบัติงานวิจัยในพื้นที่ มีความรู้ เข้าใจ โครงการ ระเบียบกระบวนการวิจัย และสามารถดำเนินงานศึกษาวิจัยให้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

เกษตรกรจังหวัดกาญจนบุรีและเจ้าหน้าที่ประชุมร่วมกันเพื่อวางแผนการทำแปลงศึกษา

การศึกษาการใช้ถ่านชีวภาพในแปลงทุเรียนของเกษตรกรจังหวัดชุมพร

มีการจัดฝึกอบรมศึกษาดูงานให้แก่เกษตรกรและเจ้าหน้าที่ และจัดกระบวนการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของเกษตรกรในชุมชนหรือ Focus Group โดยให้เกษตรกรร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาเป็นผู้ร่วมวิจัย เช่น การเลือกวัสดุการเกษตรเหลือใช้ในท้องถิ่นที่จะนำมาใช้ในการผลิตถ่านชีวภาพ และปุ๋ยอินทรีย์ ร่วมออกแบบแปลงศึกษาวิจัยร่วมกันผลิตเตาเผาเพื่อการผลิตถ่านชีวภาพที่เหมาะสมกับสภาพของชุมชน และสิ่งแวดล้อมตามที่ได้รับความรู้จากการฝึกอบรม และศึกษาดูงาน ร่วมวิเคราะห์เก็บข้อมูล

การทำแปลงศึกษาในพื้นที่เกษตรกร จังหวัดละ 3 ราย โดยเปรียบเทียบการใช้ปุ๋ยตามวิธีเกษตรกร การใช้ถ่านชีวภาพร่วมกับการใช้ปุ๋ยตามวิธีเกษตรกร และการใช้ถ่านชีวภาพร่วมกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์และการใช้ปุ๋ยเคมีตามค่าวิเคราะห์ดิน มีการเก็บตัวอย่างดินวิเคราะห์สมบัติทางกายภาพ เคมี และชีวภาพ ก่อนการศึกษา และเมื่อสิ้นสุดโครงการวิจัยเก็บตัวอย่างดินวิเคราะห์ ความเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ เคมีและชีวภาพ เก็บข้อมูลการเจริญเติบโตของพืช ผลผลิต รวมทั้งต้นทุนการผลิต และทัศนคติการยอมรับของเกษตรกร

จากการดำเนินการศึกษาวิจัยในพื้นที่แปลงเกษตรกรทั้ง 10 จังหวัด ตั้งแต่เดือนมีนาคม 2564 เป็นต้นมา พบว่า เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอ/จังหวัด และเกษตรกรมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการศึกษา ตั้งแต่การเข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการหรือ Focus group อบรมเชิงปฏิบัติการ เกษตรกรมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาและร่วมกำหนดแนวทางแก้ไข มีส่วนร่วมในการคัดเลือกวัสดุในการผลิตถ่านไบโอชาร์ โดยการเลือกวัสดุในชุมชน เช่น เปลือกทุเรียน ไม้ เปลือกกาแฟ ทะลายปาล์ม น้ำมันไม้กระถินณรงค์ ชุมชนใดมีวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรใดจะถูกนำมาแปรสภาพเป็นถ่านไบโอชาร์เพื่อใช้ปรับปรุงดิน เกษตรกรมีส่วนร่วมในการเผาหรือผลิตถ่านไบโอชาร์ ออกแบบแปลงศึกษาร่วมกัน เก็บข้อมูลการเจริญเติบโตของพืช

กล่าวโดยสรุป คือ การใช้ถ่านไบโอชาร์หรือถ่านชีวภาพสำหรับปรับปรุงบำรุงดินเป็นการนำวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อเกษตรกรรวมการผลิตและใช้ถ่านชีวภาพในชุมชน ร่วมกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ และปุ๋ยเคมีตามค่าวิเคราะห์ดิน จะช่วยปรับปรุงดินให้มีโครงสร้างที่ดี เป็นแหล่งสำรองธาตุอาหาร และน้ำให้แก่พืช ช่วยบรรเทาปัญหาภัยแล้ง ทำให้พืชสามารถเผชิญกับความแห้งแล้งได้ยาวนานขึ้น ลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต และสามารถสร้างเป็นนวัตกรรมเพิ่มมูลค่า จำหน่ายสร้างรายได้ และจะเป็นแนวทางการจัดการดิน ปุ๋ย และน้ำอย่างมีประสิทธิภาพให้แก่ชุมชนได้อย่างยั่งยืนต่อไป ■

ส่งเสริมกระบวนการวิจัย เพื่อพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรเชิงพื้นที่ ตอนที่ 5 (ตอนจบ)

สแกน QR Code
เพื่อรับชม VTR ผลการใช้
ระบบส่งเสริมการเกษตร
ขับเคลื่อนงานเกษตรเชิงพื้นที่

เกษตรประจวบคีรีขันธ์ นำระบบส่งเสริมการเกษตร (T&V System) ขับเคลื่อนงาน “เกษตรเชิงพื้นที่”

จากนโยบายของกรมส่งเสริมการเกษตรให้ทุกจังหวัด ขับเคลื่อนงานส่งเสริมการเกษตรเชิงพื้นที่ ซึ่งเป็นกระบวนการทำงานส่งเสริมการเกษตรโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้งในการพัฒนาเพื่อให้สอดคล้องกับบริบท ภูมิทัศน์ของ คบ-พื้นที่-สินค้า โดยบูรณาการการทำงานของทุกภาคส่วน ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน **“ร่วมคิด/ตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมลงมือ ร่วมติดตามประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น”** ในปีงบประมาณ 2564 จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติในการนำ **“การส่งเสริมการเกษตรเชิงพื้นที่”** มาใช้อย่างเป็นรูปธรรม นำร่องอำเภอละ 1 จุด ซึ่งสิ่งสำคัญของการขับเคลื่อนงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ การพัฒนาทักษะเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรให้มีความรู้ ความเข้าใจ และมีความพร้อม สามารถนำรูปแบบไปขับเคลื่อนงานได้

สำนักงานเกษตรจังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ จึงมีการวางแนวทางการขับเคลื่อนงาน “เกษตรเชิงพื้นที่” เพื่อเป็นกรอบทิศทางในดำเนินการ โดยใช้ระบบส่งเสริมการเกษตร T&V SYSTEM เป็นกลไกในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สนับสนุนการพัฒนาทักษะ และติดอาวุธทางปัญญาให้กับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรให้สามารถนำรูปแบบ การส่งเสริมการเกษตรเชิงพื้นที่ไปขับเคลื่อนงานได้อย่างเป็นรูปธรรม มีการวางกรอบในการดำเนินงานให้ทุกอำเภอสามารถปฏิบัติได้ไปในทิศทางเดียวกัน ผ่านการชี้แจงแนวทางให้กับเจ้าหน้าที่รับทราบขั้นตอนการดำเนินงาน (PW) โดยเริ่มจากการสนับสนุนการจัดเวทีชุมชนเพื่อจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรให้เป็นปัจจุบัน เกิดเป็นกลยุทธ์ และนำกลยุทธ์จากแผนพัฒนาฯ มาขับเคลื่อนงาน “เกษตรเชิงพื้นที่” นำร่องอำเภอละ 1 จุด

โดยคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย บูรณาการโครงการ และงบประมาณ เพื่อออกแบบกระบวนการ “เกษตรเชิงพื้นที่” สร้างกระบวนการมีส่วนร่วม ให้เกษตรกรสามารถวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาตนเอง ผู้การออกแบบกระบวนการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนตามแผนความต้องการ ถือเป็นกระบวนการพัฒนาจากแผนความต้องการที่ยึดพื้นที่เป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริง โดยในทุกขั้นตอนมีพี่เลี้ยงจากกลุ่มยุทธศาสตร์และสารสนเทศประจำแต่ละอำเภอ ให้การสนับสนุนในทุกกิจกรรม เน้นกระบวนการสร้างทีมงานในระดับอำเภอให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ตั้งแต่การวางแผนการดำเนินการ ตลอดจนการทบทวนและประเมินผลในแต่ละเวที ตามหลัก PDCA เพื่อปรับปรุงและพัฒนากระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ

นอกจากนี้มีการใช้เวทีในระบบส่งเสริม เช่น เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับอำเภอ (DW) เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ ติดอาวุธให้กับเจ้าหน้าที่ และการสรุปผลการขับเคลื่อนงานร่วมกัน มีการสนับสนุน และติดตามการขับเคลื่อนงานโดยการนิเทศงาน การประชุมเกษตรอำเภอประจำเดือน (MM) และการประชุมสำนักงานเกษตรอำเภอ (DM)

สิ่งที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานที่ผ่านมาได้นำมาถ่ายทอด แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และจัดเก็บข้อมูล เชิงคุณภาพในรูปแบบงานวิจัยสู่ฐานประจำ (R2R) ควบคู่ไปด้วยในการสังเกต การเรียนรู้ร่วมกัน ติดตามและประเมินผลจากแต่ละเวที และใช้เครื่องมือต่าง ๆ เช่น รายงานความก้าวหน้า การนำเสนอผลงาน และการตอบแบบสอบถามออนไลน์ เป็นเครื่องมือหลักเพื่อวัดความเข้าใจ และการยอมรับของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรต่อการขับเคลื่อนงานส่งเสริมการเกษตรเชิงพื้นที่ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงผลสำเร็จของการใช้ระบบส่งเสริมการเกษตร ในการสร้างความรู้ความเข้าใจ ทำให้เกิดการยอมรับของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ในการนำรูปแบบการส่งเสริมการเกษตร เชิงพื้นที่ไปปรับใช้ได้ อย่างเป็นระบบ โดยการทำงานเป็นขั้นตอน มีการบริหารเรื่อง งาน-งบ-ระบบ-คน สามารถตอบโจทย์และ แก้ไขปัญหา งานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ■

“ ฮาโจกย์ เข้าใจ รู้เป้าหมาย ออกแบบกระบวนการ ขับเคลื่อนงานด้วยทีม สู่เป้าหมาย คลี่คลายโจกย์ รับประโยชน์ร่วมกัน ”

นายวันชัย นิลวงศ์
เกษตรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ท่องเที่ยวเชิงเกษตร

วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านทุ่งสะท้อน

คำว่า **“ทุ่งสะท้อน”** มีที่มาจากคนที่ชาวบ้านนำสัตว์มาเลี้ยงในพื้นที่และนำผลไม้ คือ กระจับปี่ ไปกินระหว่างเลี้ยงสัตว์โดยได้กิ่งเมล็ดไว้ ทำให้พื้นที่ดังกล่าวมีต้นกระจับปี่ขึ้นกระจายอยู่เป็นจำนวนมาก ภายหลังมีการเรียกขานต่อ ๆ กันมาจนกลายเป็นหมู่บ้าน **“ทุ่งสะท้อน”** ในปัจจุบัน

ก่อนที่จะกลายเป็น **“วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านทุ่งสะท้อน”** นั้น เดิมทีในชุมชนนำโดย **คุณจิรวรรณ พัฒน์ทอง** มีแนวคิดการทำอาชีพเกี่ยวกับมะพร้าว ซึ่งมีปลูกทุกบ้านในชุมชน โดยเน้นการเพิ่มมูลค่าสินค้าจากผลผลิตมะพร้าว เพื่อให้ชุมชนสามารถมีอาชีพที่มั่นคง อาศัยความรู้จากสาขาวิทยาศาสตร์เคมีที่เรียนมาผลิตน้ำมันมะพร้าวสกัดเย็นขึ้น พร้อมทั้งทดลองและวิเคราะห์การตลาด พบว่าได้ผลการตอบรับเป็นอย่างดี จึงชักชวนคนในชุมชนจัดตั้ง **“วิสาหกิจชุมชน 100 พันมะพร้าวไทย”** ขึ้นเมื่อวันที่ 3 มีนาคม พ.ศ. 2553 โดยสมาชิกที่เข้าร่วมการผลิตจะใช้เวลาว่างจากการเข้าสวนยาง และสวนมะพร้าว มาผลิตน้ำมันมะพร้าวสกัดเย็นด้วยความพิถีพิถัน และความใส่ใจในทุกขั้นตอน ทำให้น้ำมันมะพร้าวสกัดเย็นมีคุณภาพ และได้รับการตอบรับจากผู้บริโภคมากขึ้นตามลำดับ

กิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร “วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้าน ทุ่งสะท้อน” ที่นักท่องเที่ยวไม่ควรพลาด ได้แก่

1. ชมวิถีชาวสวนมะพร้าวกับกังเก็บมะพร้าว
2. ชิมอาหารพื้นบ้าน ผักพื้นบ้าน วัตถุประสงค์หายากในท้องถิ่น โดยเฉพาะเมนู แกงเห็งมะพร้าว และข้าวต้มใบพ้อ
3. ชมกิจกรรมศูนย์เรียนรู้มะพร้าวครบวงจรจาก “วิสาหกิจชุมชน 100 พันมะพร้าวไทย” ซ้อปสินค้าของฝากมีคุณค่าราคา ย่อมเยาจากสินค้าแปรรูปมะพร้าว เช่น น้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น สบู่ แชมพูจากมะพร้าวธรรมชาติ
4. ชมสวนเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเก็บผักพร้อมทาน “สวนหอมหวาน”
5. ชมทุเรียนรสดี “สวนวันดี”
6. ล่องเรือชมคลองธรรมชาติ “คลองวังหินสามก้อน”
7. ชมพระอาทิตย์ตกดินที่ “หาดแหลมสน”
8. ดำน้ำดูปะการังที่เกาะทะเลดู
9. ชมปรากฏการณ์ธรรมชาติยิ่งใหญ่ “ผาฝั่งแดง”
10. สักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวบ้านทุ่งสะท้อนเคารพ ณ วัดเขาถ้ำลักษณะฉันทน์

นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมออกเรือตกหมึกน้ำตื้น ตกปลา ริมหาดสน และอื่น ๆ ซึ่งรอคอยทุกท่านเข้ามาสัมผัสและ เยี่ยมชม ดำเนินกิจกรรมโดยเน้นความปลอดภัย ■

หลังจากที่วิสาหกิจชุมชน 100 พันมะพร้าวไทย เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง ทำให้มีหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ สนใจนำบุคลากรเข้ามาศึกษาดูงานเรื่อยมา จนกระทั่งปี พ.ศ. 2558 สมาชิกบางส่วนของกลุ่ม นำโดย**ผู้ใหญ่วีรวุฒิ กลมเกลี้ยง** ผู้ใหญ่บ้านทุ่งสะท้อน ได้นำสมาชิกไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการชุมชนด้านท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามพื้นที่ต่าง ๆ และเล็งเห็นถึงศักยภาพของพื้นที่และชุมชนบ้านทุ่งสะท้อน ที่มีลักษณะภูมิประเทศที่สวยงาม มีสวนยาง สวนปาล์ม และสวนผลไม้ โดยเฉพาะมะพร้าวที่เป็นไม้พื้นถิ่น อีกทั้งยังอยู่ไม่ไกลจากทะเล และอยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น ถ้ำที่เป็นที่อยู่ของค้างคาวจำนวนมาก แหล่งดำน้ำชมปะการัง และชายหาดหลายแห่ง จึงเกิดแนวความคิดการทำชุมชนบ้านทุ่งสะท้อนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยมีเจ้าหน้าที่จากสำนักงานเกษตรอำเภอบางสะพานน้อย และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เข้ามาช่วยเป็นที่ปรึกษา สนับสนุน โดยการให้องค์ความรู้ และได้รับงบประมาณในการพัฒนาพื้นที่บางส่วนจากกรมส่งเสริมการเกษตร ซึ่งจากการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวได้รับการตอบรับเป็นอย่างดีจากนักท่องเที่ยว จนกระทั่งเมื่อวันที่ 3 ธันวาคม พ.ศ. 2561 จึงได้ รวมตัวกันจัดทะเบียนจัดตั้ง “วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านทุ่งสะท้อน” โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อกระจายรายได้ให้กับชุมชน และให้ชุมชนมีอาชีพที่มั่นคง

แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านทุ่งสะท้อน มีการดำเนินการด้านมาตรฐานของกลุ่ม สิ่งแวดล้อม การบริการ ตลอดจนการบริหารจัดการที่ครอบคลุมและส่งผลให้เกิดความน่าเชื่อถือกับนักท่องเที่ยวต่าง ๆ มากมาย จนกระทั่งได้เข้าสู่กระบวนการ “มาตรฐานโฮมสเตย์” เพื่อสร้างความมั่นใจในด้านที่พัก ในแหล่งท่องเที่ยว เมื่อวันที่ 16 ตุลาคม พ.ศ. 2562 โดยการชักชวนและให้คำแนะนำจากสำนักงานเกษตรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์และหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้อง ซึ่งปัจจุบันมีที่พักโฮมสเตย์ จำนวน 4 หลัง ที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน นอกจากนี้ “วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านทุ่งสะท้อน” ได้ยื่นขอรับการตรวจประเมิน มาตรฐานท่องเที่ยวเชิงเกษตร ปี 2564 ซึ่งอยู่ระหว่างการรอการตรวจประเมินจากหน่วยตรวจประเมินของกรมการท่องเที่ยวที่ต้องชะลอไปก่อนเนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

สอบถามข้อมูลท่องเที่ยวเพิ่มเติมได้ที่
คุณวีรวุฒิ กลมเกลี้ยง โทรศัพท์ 08 7906 3130

จับตาท้ายเกษตรกร

เรียบเรียง : กลุ่มพยากรณ์และเตือนการระบาดของศัตรูพืช กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย

ภาพ : สำนักงานเกษตรจังหวัดตรัง สำนักงานเกษตรจังหวัดนราธิวาส และสถาบันวิจัยยาง การยางแห่งประเทศไทย

ที่มา : กรมวิชาการเกษตร, สถาบันวิจัยยาง การยางแห่งประเทศไทย และกรมส่งเสริมการเกษตร

โรคใบร่วงยางพารา

เตือนเกษตรกรชาวสวนยางพารา ในภาคใต้ของประเทศไทย ระวังการระบาดของโรคใบร่วงยางพารา พบการระบาดในหลายจังหวัดทางภาคใต้ประเทศไทย ได้แก่ จังหวัดยะลา นราธิวาส และจังหวัดตรัง ดังนั้น ขอให้เกษตรกรสำรวจแปลงยางพาราอย่างสม่ำเสมอ หากพบต้นยางพาราแสดงอาการใบร่วงมากผิดปกติ เมื่อผลิกดูด้านหลังใบปรากฏรอยช้ำ ค่อนข้างกลมสีส้มซีด ให้แจ้งเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอ หรือสำนักงานเกษตรจังหวัด เพื่อกำหนดแนวทางการควบคุมและดำเนินการป้องกันกำจัดทันที

เชื้อสาเหตุ : เชื้อรา

ลักษณะอาการ : อาการปรากฏบนใบยางแก่ อาการเริ่มต้นจะปรากฏรอยช้ำค่อนข้างกลมเป็นกลุ่มเห็นชัดเจนด้านใต้ใบ ผิวใบด้านบนบริเวณเดียวกันจะเป็นวงกลมสีเหลือง ต่อมาเนื้อเยื่อรอยสีเหลืองจะแห้งตายเป็นแผลกลมสีส้มซีด รอบแผลไม่เป็นสีเหลือง โดยพบอาการจุดแผลต่อใบยางมากกว่า 1 แผล อาจเจริญลุกลามซ้อนทับกันเป็นแผลขนาดใหญ่ จากนั้นใบจะเหลืองและร่วงในที่สุด

อาการของโรคจะรุนแรงและใบร่วงมากหลังมีฝนตกหนักติดต่อกันอย่างน้อย 2 วัน ต้นยางอายุมากขนาดใหญ่ได้รับผลกระทบที่รุนแรงกว่าต้นยางอายุน้อยขนาดเล็ก อาการใบร่วงจากเชื้อราชนิดนี้มีผลกระทบต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตน้ำยาง เนื่องจากมีใบร่วงมากกว่าร้อยละ 90 จึงเป็นเหตุให้ผลผลิตลดลงร้อยละ 30 - 50 และพบในทุกพันธุ์ยางที่ปลูกในพื้นที่นั้น ได้แก่ พันธุ์ RRIM 600 พันธุ์ RRIT 251 และ พันธุ์ PB 311 เมื่อใบยางร่วง ต้นยางจะผลิใบใหม่ จากนั้นประมาณ 3 เดือน เมื่อใบยางแก่เต็มที่ หากมีความชื้นที่เหมาะสมเชื้อราสามารถเข้าทำลายซ้ำทำให้เกิดโรคซ้ำได้อีกในรอบปีอาจทำให้ใบยางแก่ร่วงซ้ำถึง 3 รอบ จึงมีผลต่อผลผลิตอย่างรุนแรง และอาจทำให้กิ่งเล็ก ๆ ตายแห้งได้

กรมส่งเสริมการเกษตร แนะนำวิธีการป้องกันกำจัด ดังนี้

คำแนะนำเบื้องต้น

- 1 ใส่ปุ๋ยบำรุงสม่ำเสมอเพื่อสร้างความสมบูรณ์ให้กับต้นยาง สามารถสร้างใบใหม่ ออกมาทดแทนใบยางที่ร่วงเนื่องจากโรคได้อย่างรวดเร็ว
- 2 ใช้จุลินทรีย์ปฏิปักษ์ ได้แก่ เชื้อราไตรโคเดอร์มา ควบคุมเชื้อสาเหตุโรคที่ติดมากับใบที่ร่วงลงดิน และช่วยส่งเสริมให้ต้นยางเกิดความแข็งแรง
- 3 หมั่นสำรวจแปลงยางพาราอย่างสม่ำเสมอ หากพบต้นยางมีทรงพุ่มไม่สดชื่น ใบเหลืองให้ตรวจสอบอาการของโรคบนใบ และใบที่ร่วง
- 4 กำจัดใบยางที่เป็นโรคและวัชพืชในแปลง เพื่อกำจัดและลดการสะสมของเชื้อสาเหตุโรค
- 5 หลีกเลี่ยงการใช้วัสดุปลูกและท่อนพันธุ์จากแหล่งที่เกิดการระบาด
- 6 พ่นสารเคมีกำจัดเชื้อราหากมีการตรวจพบโรคใบร่วง อัตราการใช้สารเคมีตามคำแนะนำของสถาบันวิจัยยาง ดังนี้

6.1 พ่นลงพื้นดินบริเวณที่พบเชื้อด้วยสาร thiophanate methyl อัตรา 20 กรัม ต่อน้ำ 20 ลิตร

6.2 พ่นทรงพุ่มยางพาราอย่างน้อย 2 ครั้ง ห่างกันครั้งละ 7 - 14 วัน โดยพ่นพุ่มใบจากข้างล่างอัตรา 100 ลิตร ต่อไร่ ด้วยสารเคมีที่แนะนำ ดังนี้

- benomyl อัตรา 20 - 30 กรัม ต่อน้ำ 20 ลิตร ผสมสารจับใบ 2 ซีซี
- hexaconazole อัตรา 30 - 40 ซีซี ต่อน้ำ 20 ลิตร ผสมสารจับใบ 2 ซีซี
- propiconazole อัตรา 10 - 15 ซีซี ต่อน้ำ 20 ลิตร ผสมสารจับใบ 2 ซีซี
- thiophanate methyl อัตรา 20 กรัม ต่อน้ำ 20 ลิตร ผสมสารจับใบ 2 ซีซี

จัดทำโดย : กลุ่มพัฒนาสื่อส่งเสริมการเกษตร สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี กรมส่งเสริมการเกษตร

2143/1 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

โทรศัพท์ 0 2579 9546 E-mail : agrimedia1.3@gmail.com